

533

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

BJORNSTJERNE BJÖRNSON

UN FALIMENT

PIESĂ ÎN PATRU ACTE

și

CINCI TABLOURI

Trad. de **EM. GRIGORAȘ**

Editura Librăriei LEON ALCAAY

București, Calea Victoriei, No. 37

Prețul 30 bani

BIBLIOTECA pentru TOȚI

Este o publicație enciclopedică în care își găsesc loc lucrări de-ale vechilor cronicari și scriitori români, opere literare moderne române și străine, lucrări științifice, pedagogice și de educație.

Direcțiunea BIBLIOTECEI PENTRU TOȚI primește spre publicare orice lucrări în cadrul tendinței sale de popularizare.

Manuscrisele și corespondența privitoare la direcțiune se vro adresa directorului BIBLIOTECEI PENTRU TOȚI, la Librăria-Editoare LEON ALCALAY, București.

Traducerile după autorii moderni francezi trebuiesc prezentat cu învoirea lor

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

BJORNSTJERNE BJÜRNSON

UN FALIMENT

PIESA IN PATRU ACTE

ȘI

CINCI TABLOURI

Tradusă din franțuzește după Auguste Monnier

de

EMANOIL GRIGORAȘ

H. 282 BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY

No. 37, Calea Victoriei, No. 37

1909

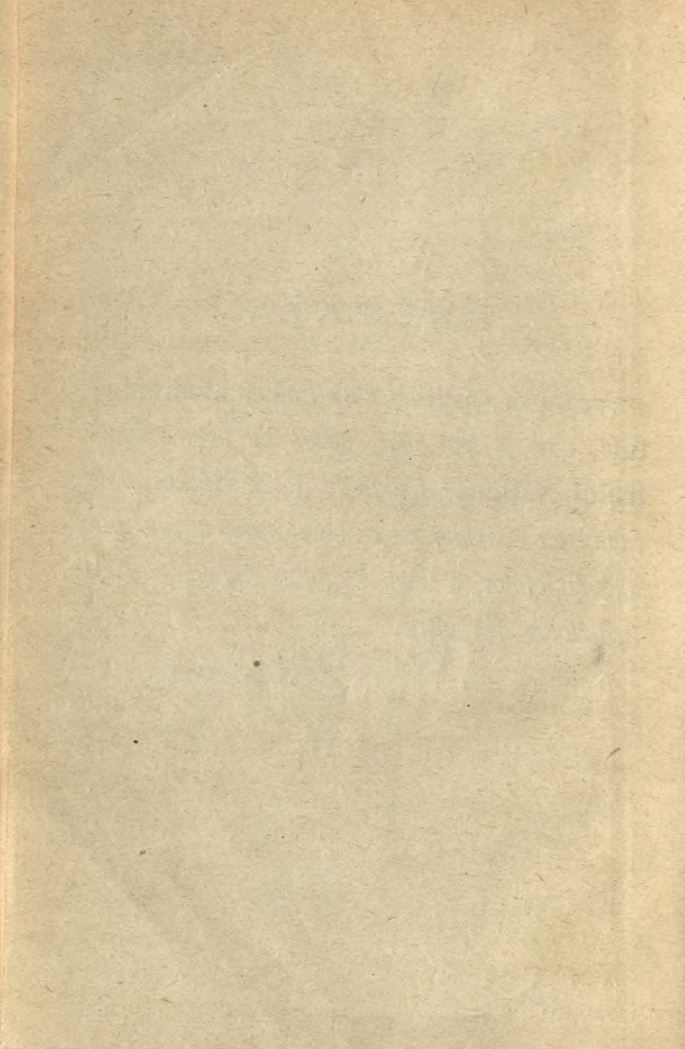
1954

D

P R E F A Ț A

Ceea ce m'a îndemnat să traduc „Falimentul“, care a avut atât succes pe scena Teatrului Național, tradus de J.-B. Hétrat, este faptul că consider ca o binefacere adusă publicului cititor, a unei literaturi humanitare și înălțătoare de suflete.

E. GRIGORAȘ

PERSOANELE :

D-nul Tiaelde, mare comerciant.

D-na Tiaelde, soția lui.

Valborg } ficele lor.
Signe }

Locotenentul Hamar, logodnicul Signei.

Sannaes, procuratorul lui Tiaelde.

Iacobsen, fabricant de bere la Tiaelde.

Advocatul Berent.

Administratorul.

Preotul.

Funcționarul vamal, Pram.

Consulul Lind.

Consulul Finne.

Consulul Ring.

De Holm

De Knutzen

De Knudsen

De Falbe

Comercianți

Oaspeți

1800

ACTUL I

Salon la Tiaelde, dând într'o verandă deschisă și împodobită cu flori : sub verandă la stânga o statuie. In fund marea : prin ferestrele deschise se zărește în depărtare o insulă, iar pe apă se văd trecând corăbii cu pânză.

O mare corabie cu pânzele întinse, lângă verandă, la dreapta ; salonul e tot împodobit cu flori.

Două ferestre mari la dreapta, două uși la stânga ; la mijloc o masă, de jur împrejur fotolii și scaune de legănat. In fund la stânga o canapea.

SCENA I

Hamar, Signe ; apoi doamna Tiaelde și'n urmă Valborg.

Hamar (culcat pe canapea). — Ce ne facem pe ziua de azi ?

Signe (legănându-se). — Hum ! (Tăcere).

Hamar. — Plimbarea noastră pe mare de azi noapte a fost minunată. (Căscând). Dar acum sunt obosit... N'ar fi bine să mergem călare ?

Signe (legănându-se). — Hum ! (Tăcere).

Hamar. — Ce cald ține fotoliul acesta ! Imi vine să plec. (Se ridică).

Signe. (urmând să cânte legănându-se).

Hamar. — Cântă-mi puțin la piano, Signe.

Signe (cântând încet). — Pianul e dezacordat.

Hamar. — Atunci citește-mi ceva ?

Signe (privește pe fereastră și cântă) :

Caii se scaldă

Caii se scaldă

Privește cum se scaldă.

Hamar. — M'aș scaldă și eu. Sau mai bine nu, voiu aștepta până aproape de masă.

Signe (urmând să cânte). — Vei avea mai mare poftă de mâncare, poftă, poftă...

D-na Tiaelde (intră încet prin dreapta).

Hamar. — Pari gânditoare, mamă !

D-na Tiaelde. — Da, mă întreb ce-aș putea să mai fac.

Signe. — La dejun ?

D-na Tiaelde. — Da.

Hamar. — Ce avem lume ?

D-na Tiaelde. — Da, Tiaelde mi-a scris că Finne are să vie.

Signe. — Asta ! nu mai el lipseă !

D-na Tiaelde. — Am putea să servim pește gătit englezește, pui fripți... Ce zici ?

Signe. — Aș ! am mai avut și deunăzi.

D-na Tiaelde (suspînând). — Așa e ! Mereu acelaș lucru. Dacă acum se gălesc așa de puține lucruri în piață.

Signe. — Nu rămâne decât s'aduci cele trebuitoare dela Kristiania.

D-na Tiaelde.—Oh! mesele, mesele!

Hamar (căscând).—Lasă că e sigurul lucru ce avem și noi mai bun!

Signe — Da, să le mănânci; dar nu să le și gătești; o nu, nici odată.

D-na Tiaelde, (se așează lângă masă). — Oh! să faci bucătărie! — greul e că trebuie să iscodești în fiecare zi câte ceva nou.

Hamar.—Ți-am spus de o sută de ori, să iei un bucătar.

D-na Tiaelde.—Am încercat și a fost și mai rău.

Hamar.—Pentru că nu știă să facă nimic. Ia iea un bucătar francez.

D-na Tiaelde.—Da, ca să stau toată ziua la bucătărie să-i traduc. Oh! nu, mulțumesc, nu mai vreau să mă ocup de toate astea. Mai ales acū când umblu atât de greu.

Hamar. — N'am mai auzit atâta vorbindu-se de bucătărie de cât de când suntem aici.

D-na Tiaelde. — Pentru că n'ai fost nici odată într'o casă de comerț. Aici, aproape toți prietenii lui Tiaelde sunt negustori, și cea mai mare plăcere a lor e masa: ce vrei să facem?

Signe.—Asta a adevărat.

D na Tiaelde.—Ti, și azi ai mai pus o rochie nouă.

Signe.—Da.

D-na Tiaelde — Aşa dar în fiecare zi una ?

Signe.—Hamar e plictisit de toaleta mea albă, nu poate suferi pe cea gri., ce vrei să fac ?

Hamar.—Oh, asta sau alta, tot una-i.

Signe. — Ei bine, dragul meu, dacă nu ești mulțumit, n'ai decât să-mi alegi tu una.

Hamar.—Pentru ce nu vii la noi la Kristiania ?¹⁾

Signe.—Ah ! da, mamă, știi... am hotărît, Hamar și cu mine, să ne întoarcem la Kristiania.¹⁾

D-na Tiaelde. — Dar de abia de cincisprezece zile ați venit.

Hamar. — Ei, da, de cincisprezece zile..., dar cari ni s'au părut lungi, lungi de tot.

D na Tiaelde (eșind pe ușa din stânga. — Ce să mai gătesc ?

(Se zărește Valborg suind la dreapta scară care duce spre verandă).

Signe (întorcându-se). — Alteța sa, principesa Valborg !

Hamar (se întoarce și el).—Cu un buchet?... Oh ! dar l-am mai văzut !

Signe.—Tu i l'ai dat ?

Hamar.—Nu, dar când am trecut adineauri prin parc l'am zărit pe masă în pavilionul ei de verdeață.

(Către Valborg)... E ziua ta astăzi ?

1) În Norvegia, e obiceiul ca logodiții să călătorească singuri, și adese ori se duc să petreacă câteva luni la viitorii lor socri.

Valborg (cu răceală).—Nu.

Signe (isbucind de odată în răs). — Ha, ha, ha, ha!

Hamar.—Ce ai de răs?

Signe.—Ah, înțeleg! ha, ha, ha, ha!

Hamar.—Ce înțelegi?

Signe.—Cari sunt mâinile cari au împodobit altarul zeiței. Ha, ha, ha, ha!

Hamar.—Crezi poate că eu?

Signe.—Oh, nu, astea sunt mâini ceva mai puțin fine decât ale tale! Ha, ha, ha, ha!
(Valborg aruncă buchetul jos).

Signe.—Stiu că nu e bine să râzi când e atât de cald! Dar e prea nostim acum de răs. A găsit mijlocul acesta... Ha, ha, ha, ha!

Hamar, (râzând).—Crezi c'ar fi?...

Signe (hotărît).—Tu știi că Valborg...

Valborg, (cu nerăbdare).—Signe!

Signe, (urmând).—Care a respins atâtea și atâtea omagii primește acum pe ale unui oarecare.

Hamar.—Sannœss...

Signe.—Dar care altul? (Se duce spre fe-reastră, privește și se întoarce spre sora sa). Uite-l acolo, te-așteaptă, Valborg! Așteaptă să te duci spre dânsul visătoare, ținând buchetul în mână, ca și adineauri.

D-na Tiaelde (care intrasede câteva momente).—Nu, Sannaes așteaptă pe Tiaelde, zărit intrând.

(Ese prin stânga prin verandă).

Signe, (privind).—Da, e adevărat, uite tata călare.

Hamar, (ridicându-se.)—Călare! Hai să mergem să vedem calul.

Signe.—N-u. Nu.

Hamar.—Pentru ce nu vrei se vii să vedem calul? Nu știi că soția unui ofițer de cavalerie, draga mea, trebuie după soțul său, să iubească mai mult caii.

Signe.—Iar el trebuie să-și iubească caii mai mult decât soția. Da, da, o știm.

Hamar.—Ce ești geloasă și de caii mei acum?

Signe.— Oh! știi că la tine n'am fost niciodată preferată lor.

Hamar.— In sfârșit mergi?

(Vrea s'o ridice de pe scaunul pe care stă).

Signe.—Dar ce vrei să'mi pese mie de cai?

Hamar.— Bine, mă duc atuncea singur.

Signe.— Nu mergi, merg și eu.

Hamar, către Valborg.— Mergi și tu să vezi calul cu noi?

Valborg, (fără să-l privească). — Dacă ași merge, ar fi să văd pe tata.

Signe, (eșind d'andaratele).— Desigur că și eu tot pentru asta mă duc (Hamar și Signe ese).

SCENA II

Valborg se duce spre fereastra verandei, se oprește și se uită. Rochia ei e de aceeași culoare ca și perdelele, și e puțin ascunsă de flori și de statuie.

Sannaes intră prin stânga, cu un săculeț și o cergă de călătorie pe care le pune pe un scaun lângă ușe; întorcându-se, zărește buchetul pe jos.

Sannaes.— Buchetul, pe jos ! Să-1 fi pierdut sau să-1 fi aruncat ?

(ridică buchetul, îl sărută și vrea să-1 ia).

Valborg, (arătându-se). — Lasă-1 acolo !

Sannaes (îl lasă să cadă) — Dumneavoastră aici ! nu vă văzusem, dar...

Valborg. — Dar eu văd prea bine ceea ce vrei dumneata ! Cum îndrăznești să mă urmărești astfel cu buchetele și cu mâinile astea roșii. (El își ascunde mâinile la spate). Cum îndrăznești să ridici ochii până la mine, și așa tel... încât să mă faci de răsul casei întregi și a orașului întreg ?

Sannaes.— Eu... Eu... Eu ?

Valborg.— Dar cine, eu ? S'apoi reputația mea ? și numele meu ? Toate astea nu însemnează nimic la dumneata ? Bagă de seamă; ai să ajungi să fi izgonit de aici ca pe un servitor, domnule Sannaes, dacă nu te păzești ! Aide, eși până a nu veni cineva.

(Sannaes se întoarce și iese prin stânga ținându-și mâinile dinnainte).

SCENA III

Tiaelde, doamna Tiaelde, Hamar, Ligne, Valborg

(Valborg e singură : se aud ultimele răspunsuri ale lui Hamar și Tiaelde venind de afară).

Tiaelde.— Ce cal strălucit.

Hamar.— Mândru de tot îți garantez că'n toată țara nu mai găsești altul la fel.

Tiaelde.— Lucru ce se poate, ai băgat de seamă? Nici o picătură de sudoare.

Hamar.— Ce răsuflare minunată și ce forme! Ce cap, ce picioare, ce gât! n'am văzut ceva mai fin, mai adorabil de fin.

Tiaelde.— Oh! cât despre asta e cal trumos. Ai fost azi dimineață pe mare?

(Privește corabia pe fereastra din dreapta).

(Doamna Tiaelde se duce și vine prin ușa din dreapta).

Hamar.— Am fost la insule azi noapte și ne-am întors azi dimineață cu pescarii, ce plimbare minunată!

Tiaelde.— Ah, dacă ași avea și eu timp să fac așa ceva!

Hamar.— Dar numai îți închipui că n'ai niciodată timp să faci nimic.

Tiaelde.— Poate că ași mai găsi timp, dar nu mai am chef.

Signe.— Și pe dincolo cum mai merge?

Tiaelde.— Rău.

Valborg.— Bună ziua, tată.

Tiaelde.— Bună ziua, bună ziua.

Hamar.— Și... nimic de scăpat?

Tiaelde.— Nimic deocamdată.

Hamar.— Astfel, tot ce ai scăpat dela faliment e calul?

Tiaelde.— Da; dar știi că ași putea spune că acest cal mă ține peste o sută de mii de lei.

Hamar.— De altfel, pe cuvântul meu că e singurul lui cusur.

Dar ce are atace! Trebuie să privești lucrurile și pe cealaltă față și apoi ai cu ce-ți plăti acest lux; și calul acesta n'are preț.

(Tiaelde nu răspunde, se întoarce, scoate pălăria, mânușile și le pune pe un scaun).

Signe.— E minunat să vezi dragostea cu care vorbești de cai... de altfel e singura patimă pe care ți-o cunosc!

Hamar.— Mărturisesc că dacă n'aș fi fost călăreț, aș fi vrut să fiu cal.

Signe.— Mulțumesc; și eu ce aș fi fost atunci?

Valborg, (ironic).— Oh, o știi: șeaua sau biciul, după plac.

Tiaelde, (vine în fața scenei și își întâlnește soția care tocmai intră prin stânga).— Ah, iată-te cum o mai duci?

D-na Tiaelde.— Nu tocmai bine! din ce în ce mi-e mai greu când merg.

Tiaelde.— Veșnic trebuie să ai ceva, scumpa mea prietenă. Pot mânca ceva?

D-na Tiaelde.— De când te așteaptă.

(O servitoare în costum național norvegian intră ținând o tavă pe care o pune pe masă).

Tiaelde.— Mulțumesc.

D-na Tiaelde.— Vrei o ceașcă de ceai?

Tiaelde.— Nu, mulțumesc.

D-na Tiaelde (se așează lângă dânsul și îi toarnă un pahar cu vin).— Și ce mai e pe la Möller?

Tiaelde (supărat).— Rău, nu ți-am spus!

D-na Tiaelde (mângâietoare).— N'am auzit, nu eram aici.

Valborg (din fund). — Am primit azi dimineață, o scrisoare dela Helga; îmi povestește tot ce s'a întâmplat când s'a prezentat portărelul... familia nici nu eră măcar înștiințată.

Tiaelde.— Da, trebuie să se fi petrecut scene îngrozitoare.

D-na Tiaelde.— El ți le-a povestit?

Tiaelde.— Nici n'am vorbit cu dânsul.

D-na Tiaelde.— Credeam că sunteți prieteni vechi.

Tiaelde.—Hum... prieteni... prieteni; stătea ca un tâmpit; De altfel am avut destule cu familia: nu mă dusesem acolo pentru acestea.

Signe.— Păcat, zău!

Tiaelde (mâncând mereu). — E 'ngrozitor, când te gândești.

D-na Tiaelde.— Cu ce trăesc ei?

Tiaelde.— Cu ceea ce le acordă falimentul, de sigur.

Signe.— Dar tot ceeace au avut?

Tiaelde.— Vândut.

Signe.— Și toate lucrurile acele încântătoare pe cari le aveau? mobilele, trăsurile, toate?

Tiaelde.— Vândute toate.

Hamar.— Și ceasornicul? După al dumitale, e cel mai frumos pe care l'am văzut?

Tiaelde.—Eră minunat într'adevăr... dar l'au vândut și pe el. Dă-mi puțin vin. E atât de cald și mi-e așa de sete...?

Signe.— Sărmanii oameni!

D-na Tiaelde.—Și unde locuiesc acum ?

Tiaelde.— La unul din vechii lor căpitani, două odăițe și o bucătărie.

Signe (tristă). — Două odăițe și o bucătărie. (Tăcere).

D-na Tiaelde.— Și ce or să se facă ?

Tiaelde.— S'a făcut o colectă ca să poată lua soția lui bufetul dela club.

Signe.— Și nu ți-au spus nimic pentru noi ?

Tiaelde.— De sigur că da ; dar n'am băgat de seamă.

Hamar. (care stătuse aproape tot timpul sub verandă).—Dar Möller?... Ce-a spus ? Ce făcea ?

Tiaelde.— Ți-am spus că eu el n'am vorbit.

Valborg, (care, în timpul convorbirii trecute când se plimbă în lung și în lat, când se oprea).— Oh ! a zis și a și făcut destule !

Tiaelde, (care a mâncat și a băut fără să se oprească, întinde urechea).— Ce vrei să zici ?

Valborg.— Vreau să zic că dacă aș fi fiica lui, nu i-aș erta-o niciodată.

D-na Tiaelde.— Să nu spui asta, copilul meu.

Valborg.— De ce nu ? Acela care aruncă astfel de rușine și așa nenorociri asupra familiei lui, nu merită nici un fel de iertare.

D-na Tiaelde.— Cu toții însă avem nevoie de iertare.

Valborg.— Depinde de cum o iei ; eu vreau să spun că nu l'aș mai iubi și nici

nu l'ași mai respecta; m'ar fi jignit prea adânc.

Tiaelde (care a sfârșit de mâncat se ridică).

D-na Tiaelde. — Ai isprăvit?

Tiaelde. — Da.

D-na Tiaelde. — Vrei puțin vin?

Tiaelde (supărat). — Îți spun că am isprăvit (cătore Valborg). Jignita ai spus? Cum așa?

Valborg.—Da, căci nu cunosc o jignire mai adâncă decât aceea de a mă lăsa să ocup în societate un loc care nu e al meu, de a mă lăsa să am relații și prietenii la care n'am dreptul, într'un cuvânt de a face din viața mea o minciună veșnică.

Să ne închipuim că îmi place să mă bucur de poziția pe care o dă totdeauna averea unei tinere fete în lume și că îmi place să mă bucur pe deplin. În ziua în care aș descoperi că toate aceste bogății erau furate și că tot cea-ce m'au făcut să cred, nu erau decât minciuni, în ziua aceea rușinea și ura mea n'ar mai avea nici o margine.

D-na Tiaelde.— Nu știi ce-i lumea, copilă. Nu știi cum se pot întâmpla toate aceste.

Nu știi nici măcar despre ce vorbești.

Hamar.—Oh, lui Möller i-ar trebui spuse toate astea.

Valborg.— Le știe; i le-a spus Helga.

D-na Tiaelde.— Fata lui! ca să vă scriți astfel de lucruri aveți corespondenți? Dumnezeu să vă ierte pe amândouă!

Valborg.— Când e vorba de adevăr?...

D-na Tiaelde.— Copii, sunteți copii!

Tiaelde, (către Valborg).— Tu nu înțelegi ce este negoțul; astăzi noroc, mâine perzanie.

Valborg.— N'ai să mă faci niciodată să cred că negoțul e o lotărie.

Tiaelde.— Negoțul cinstit, nu.

Valborg.— Dar eu tocmai pe celălalt îl osândesc!

Tiaelde.— Dar chiar cel mai cinstit negoț e supus nestatorniciei.

Valborg.— Inșă când schimbările sunt astfel încât pot într'o clipă să aducă falimentul, nu e om cinstit care să nu înștiințeze familia și creditorii. Și numai Dumnezeu știe dacă Möller nu și-a înșelat pe ai săi.

Signe.— Oh Valborg cu comerțul ei!...

Valborg.— Ei bine! și? din copilărie mi-a plăcut negoțul. De ce aș roși?

Signe.— Și tu crezi că te pricepi la negoț, de sigur.

Valborg.— Nu, dar înveți cu ușurință ceea ce-ți place.

Hamar.— De altfel nu e nevoie deloc să ai cine știe ce aptitudini comerciale ca să condamni pe Möller. Toată lumea vede, și familia lui mai mult ca ori cine altul.

Trăia așa tel încât ai fi crezut că... ș'acum mi-aduc aminte de toaletele Helgei.

Valborg.— Helga e cea mai bună prietenă a mea și nu-mi place s'aud vorbind-o de rău.

Hamar (ironic).— Alteța voastră să mi ea voe să-i amintesc că cineva poate să fie foarte bine fiica unui bogat negustor fără ca pentru aceasta să să arate atât de tru-fașă și de vanitoasă ca aceea pe care Alteța Voastră nu-mi dă voe s'o numesc.

Valborg.— Helga nu e nici tru-fașă, nici vanitoasă. Are un caracter deschis, și îi plăceă să fie ceea ce credeă că este: fiica unui bogat negustor și, doamne...!

Hamar (ironic).— Și acum îi place să fie a unui talit?

Valborg.— Poate! Helga și-a vândut tot; rochiile, mobilele, bijuteriile, într'un cuvânt tot. Ceea ce are pe dânsa e de împrumut, dar și-a dat cuvântul că le va plăti.

Hamar (tot așa).— Mă rog, dar ciorapii i-a vândut?

Valborg.— Tot și-a vândut.

Hamar.— Dacă aș fi știut m'aș fi dus și eu.

Valborg.— Da nu lipsea subiect de răs și fără îndoială că nu lipseau nici trândavi ca dumneata care să n'aibă rușinea să râdă.

D-na Tiaelde, (stând tot jos). — Lăsați, copii, copii.

Hamar (ironic).— Oh cât privește trândăvia, domnișoara Helga de sigur că și-a pus-o în vânzare, căci aveă destulă.

Valborg.— Nu credeă că o să aibă nevoie să muncească.....

Tiaelde (îndreptându-se spre Valborg).— Ca să ne întoarcem la ce spuneai adineauri.....

zău ; tu nu înțelegi, că un negustor poate, dintr'o zi într'alta, să'și vadă nădejile lui nimicite. Pentru că scotează viitorul, nu însemnează că e un hoț. Nu, e un om de imaginație un poet dacă vrei, care trăește într-o lume închipuită, un fel de geniu, care vede ce nu văd alții.

Valborg.—Mi se pare că nu lucrul în sine, nu-l înțeleg chiar ci mai mult pe tine, tată. Căci ceea ce numești tu nădejdi, poezie geniu, nu e decât speculația cu banii altora, atunci când datorezi mai mult de cât ai.

Tiaelde.— Dar ceea ce e greu e tocmai socotirea acestei averi.

Valborg —Pentru ce ? Registre nu sunt?

Tiaelde.— Pentru activul și pasivul casei, da; însă cursul se schimbă și totdeauna e o speculație în mers pe care nu poți contă,și care poate să schimbe o situație din zi în zi.

Valborg.— De vreme ce e demonstrat că datorează mai mult decât are, specula lui e totdeauna făcută cu banii altora.

Tiaelde.— Doamne... așa e dacă vrei, dar banii aceștia sunt împrumutați, iar nu furați.

Valborg.— Fie, dar împrumutați pe garanția, care în realitate e falsă, că e solvabil.

Tiaelde.— Dar acești bani pot adeseori să scape totul.

Valborg.— Asta nu însemnează că nu i-a primit mulțumită unei minciuni.

Tiaelde.— Intrebuințezi un cuvânt prea aspru.

(Doamna Tiaelde face de mai multe ori semne lui Valborg să tacă, Valborg o vede, dar urmează înainte).

Valborg.— In cazul acesta tăcerea e minciună.

Tiaelde.— Dar ce vrei să faci? Să-și dea cărțile pe față și să se ruineze, el și comanditarii lui?

Valborg.— Trebuie să nule ascundă nimic.

Tiaelde.— In felul acesta am avea pe fiecare an mii de falimente, și pierderile averilor ar fi uriașe.. Nu, tu ai poate mintea sănătoasă, dar idei prea strâmte... Ah! Unde sunt jurnalele.

Signe (care se plimbase în lung și în lat și în sfârșit se retrăsese cu logodnicul ei sub verandă, unde se îmbrățișaseră care mai de care, vine în fața scenei). — Le-am dus jos în biuro; nu știam că o să vii aici.

Tiaelde.— Oh, lasă-mă o clipă în pace cu biuroul. . Du-te și mi le adu?

(Signe ese prin stânga, Hamar o urmează).

D-na Tiaelde, (încet lui Valborg, care pleacă). — De ce nu ascuți niciodată de mama ta, Valborg?

(Valborg își urmează drumul, se duce spre verandă, se apropie de balustradă și privește în afară cu capul între mâini).

Tiaelde — Imi vine să mi schimb haina... ah! lasă că aștept până la prânz.

D-na Tiaelde.— Prânzul! și eu care stau aici!

Tiaelde.— Avem lume ?

D-na Tiaelde — Da ce ai uitat ?

Tiaelde.— Ah, da, așa e !

D-na Tiaelde, (eșind prin stânga). — Dar ce-aș mai putea face pentru dejun ?

(Tiaelde se întoarce în fața scenei și se așează; are aerul abătut și trist și își ascunde fața între mâini).

(Signe și Hamar se întorc; cea dintâi având jurnalele în mână. Hamar se îndreaptă spre verandă. Ligne îl oprește).

Signe.— Iată-le, tată !

Tiaelde.— Ce ? Ce ?

Signe (mirată) — Jurnalele !

Tiaelde.— Ah, da, bine, bine; adu-le înapoi.

(Le deschide repede: aproape toate sânt jurnale străine; privește articolele financiare unele după altele).

Signe, (după ce a terminat convorbirea pe care a avut-o încet cu logodnicul ei)—tată ?

Tiaelde (căutând mereu). — Ce ?... (cu durere) Din zi în zi tot scad, tot scad .. Oh !

Signe. — ... Hamar și cu mine, dorim să ne întoarcem la mătușa Ulla.

Tiaelde (ridicând capul). — Dar abia acum cincisprezece zile v'ați întors. Am primit nu mai departe decât eri socotelile. Le-ai văzut ?

Signe (cu drăgălășenie). — Odată ce le-ai văzut tu, noi nu mai avem nevoie să le vedem !... Pentru ce oftezi ?

Tiaelde. — Pentru că văd scăzând cursurile și asta mă pune pe gânduri,

Signe. — Dar ce nevoe ai să te ocupi de toate astea?... Cum? iar? Tu trebuie să înțelegi bine ce plăcere ne-ar face asta. E singura dorință pe care o avem. Haide, fii drăgălaș tată dragă?

Tiaelde. — Nu, nici nu trebuie să ți mai gândești.

Signe. — Dar de ce?

Tiaelde. — Fiindcă,... fiindcă... fiindcă în timpul sezonului de vară vine o mulțime de lume și trebuie să fii față ca s'o primești?

Signe. — Apoi tocmai asta nu putem suferi eu și Hamar.

Tiaelde. — Tu crezi oare că tot ceea ce fac eu îmi place?

Signe. — Cât de serios ești astăzi! Știi ce rău îți stă!...

Tiaelde. — Să vorbim serios, copilă: e mai important de cât crezi tu pentru o casă de comerț ca a noastră care are relații întinse, ca oamenii să fie bine primiți când sosesc la noi... Nu poți tu să faci atâta pentru mine?

Signe. — În felul acesta Hamar și cu mine nu suntem nici odată singuri.

Tiaelde. — Oh! și când sunteți singuri, nu faceți decât să vă bateți.

Signe. — Ne batem! Ce urât cuvânt întrebuințați, tată!

Tiaelde. — De altfel nici la Kristiania nu veți fi mai singuri.

Signe. — Oh, da, dar acolo nu e deloc acelaș lucru.

Tiaelde.— Oh, o știi !... după felul în care aruncați banii pe fereastră.

Signe (râzând).— Să arunci banii pe fereastră ! Dar ce să facem altceva ? Crezi că ne-am dus acolo pentru altceva ? Tată... ascultă dragă tată...

Tiaelde.— Nu, copilul meu, nu, nu, nu !

Signe. — N'ai fost niciodată așa de rău ca azi.

Hamar, (îi face semn să tacă apoi îi spune încet) — Nu poți să taci ? Nu vezi că e supărat ?

Signe, (încet).— Ai fi putut foarte bine să m'ajuti. Amândoi poate că am fi reușit.

Hamar, (la fel).— Nu, eu sânt mai diplomat ca tine, și nu...

Signe, (la fel).—Ești de nesuferit de câtva timp ; nu mai știi ce vrei.

Hamar, (la fel).— Oh, acum mi-e tot una plec singur.

Signe, (la fel).— Ce faci ?

Hamar, (depărtându-se).— Plec singur ! Am stat destul aici.

Signe, (urmându-l). — Da ? Ei bine ! Încearcă !

(Amândoi ies prin verandă la dreapta).

(Tiaelde pune jurnalele pe masă și scoate un lung suspin).

Valborg, (privind pe fereastă la dreapta).— Tată (Tiaelde tresare din visare). Uite colo Domnul Berent din Kristiania.

Tiaelde, se ridică. — Berent, avocatul ? aci ? În șantier ?

Valborg. — Da. (intră, Tiaelde privește pe

fereastră). Ți spun fiindcă l'am văzut eri pe lângă șantier, pe lângă berărie și chiar prin fabrică.

Tiaelde, (a parte) — Ce înseamnă asta ? (tare). Ah ! știu ; în fiecare vară se plimbă peste tot câte puțin... îi place. A venit și pe aici ca să vadă și cele mai mari șantiere din țară. De altfel e singurul lucru pe care îl poate vedea pe aici... Dar ești sigură că e dânsul ? Mi se pare că...

Valborg, (se uită pe fereastra deschisă). — Da, da, e chiar el... iată, se uită, și stă colo... picioarele încrucișate liniștit, ca și cum...

Tiaelde. — Da, el e ! Dar... s'ar zice că vine încoace ?

Valborg. — Nu, uite : se'ntoarce.

Tiaelde. — Oh ! bine... lasă-l să se ducă, (a parte). Să fie adevărat că ?...

SCENA IV

Cei dinainte și Sannaes (intrând prin dreapta).

Sannaess. — Pot să intru ?

Tiaelde. — Ah ! Tu Sannaess ?

(Sannaess privește pe Valborg care e la fereastră, apoi înaintează. El pare cu totul rușinat și-și ascunde mâinele la spate).

Tiaelde. — Dar, ce e ?

(Valborg se uită la Sannaess și ese prin verandă la dreapta).

Tiaelde. — Dar ce ai ? Ce, naiba, stai așa ?

Sannaess (își scoate mâinile dela spate îndată ce Valborg a ieșit și se uită spre ușa pe care a ieșit) — Ași vrea să vă întreb numai dacă vă coborîți în biurou astăzi... și față de d-șoara... nu vroiam...

Tiaelde. — Dar, ce?... ești bolnav ? nu puteai să mă întrebi atâta lucru față de fiica mea ?

Sannaess — Vreau să spun că... vreau... vreau... dacă a-ți aveă timp... aș vrea să vă vorbesc acum...

Tiaelde. — Ascultă Sannaess, nu trebuie să fii mereu așa de încurcat. Când ești în afaceri asta nu merge. Un negustor trebuie să fie liniștit să nu lase să se vadă nimic și să nu se apuce să viseze când o femeie trece pe dinaintea lui... E multă vreme de când am băgat de seamă.. În sfârșit să vedem ce e ?

Sannaess. — Nu te cobori prin birou azi dimineța ?

Tiaelde. — La ce... corespondența nu pleacă decât diseară !

Sannaes. — Da... dar vezi că am primit niște polițe și ..

Tiaelde. — Polițe, ei asta?..

Sannaess. — Mă rog ; al patrulea protest al lui Möller și trata engleză.

Tiaelde. — Cum ? Nu le-ai pus încă la cale Ce însemnează asta ?

Sannaess. — La bancă vrea mai întâi să vă vorbească despre...

Tiaelde — Dar ești nebun !... Nu se poate !
trebuie să fie vr'o neînțelegere.

Sannaes.—Intâi am crezut și eu tot așa ;
și n'am fost numai la director, m'am dus
să văd și pe Holst, consulul,

Tiaelde.—Și Holst ce spune ?

Sannaes.— Acelaș lucru.

Tiaelde, (se plimbă în lung și în lat).—Mă duc
să-l văd... sau mai bine, nu ; nu mult mă
duc... asta ar fi prea mult... De altfel, mai
avem încă câteva zile, nu ?

Sannaes.—Da.

Tiaelde.—Și dela Lind tot nimic, nici o
telegramă ?

Sannaes.—Nu.

Tiaelde, (a parte).— Nu mai înțeleg nimic.
(tare). Lasă vom aranja-o noi cu băncile
din Kristiania ; fii sigur Sannaes și vom
lăsa micile bănci de aici să doarmă liniș-
tite. Bine Sannaes (li face semn că se poate
retrage) (a parte) afurisitul ăsta de Möller !
la toți li-i frică. (Se întoarce spre Sannaes).
Ei bine ! tot aici erai ?

Sannaes.— Vezi că... e zi de plată astăzi...
și n'am nici un ban în casă !

Tiaelde.—Nici un ban în casă ! O casă ca
a noastră și nici un ban într'o zi de plată !
Ei, bine frumoasă treabă ? Și asta, asta
la d-ta este orânduială ? Trebuie ca să-ți
repet de o sută de ori acelaș lucru ? Nu ;
să nu poți să lipsești un ceas, un minut !
să-ți lași numai o zi treburile că se dărâmă
totul...! Nu, nimeni, nimeni în care să

poti să ai încredere ! Dar însfârșit... cum de ai ajuns așa ?

Sannaes.—Ce vreți? mai erà o a treia tratã cu scadența astãzi. aceea a lui Holmet & Co., de douãzeci de mii de lei. Credeam cã sã iau banii dela bancã ; cum din nenorocire n'am putut sã-i iau, am golit cele douã case, pe cea dela berãrie și pe cea de aici.

Tiaelde, plimbându-se în lung și în lat.—Hum, hum, cine dracu a mai vârît în capul lui Holst și pe asta?... În sfârșit, fie !

(Ii face semn sã se retragã).

Sannaes, (iese dar se întoarce numai decãt și spune încet). — D-nul Berent, avocatul din Kristiania.

Tiaelde, (mirat).—Vine aici ?

Sannaes.—Urcã scara.

(Pleacã eșind prin ușa din stânga).

Tiaelde, (aleargã dupã el și încet).—Spune sã trimeatã vin și rãcoritori. (Singur). Așa dar, s'a întâmplat ceea ce am prevãzut. (Se privește în oglindã.) Doamne, și ce înfãțisare! (Se întoarce, se privește din nou și surãde, se duce spre fundul scenei unde Berent intrã încet prin dreapta).

SCENA V

Tiaelde și avocatul Berent

Tiaelde, (p oliticos, dar rece).—E o mare cinste pentru mine domnule, sã vã primesc.

Berent.—Cu domnul consul am cinstea ?

Tiaelde. — Da, domnule, tocmai fiica mea cea mare îmi spuneă că v'a văzut prin împrejurul proprietății noastre...

Berent.—Da, o proprietate imensă... și o mare întreprindere.

Tiaelde.— Prea mare, scumpe domnule... și mai ales prea multe ramuri; una a adus pe cealaltă... Dar luați loc, vă rog.

Berent.—Mulțumesc... Dar cald mai e azi. (Se pune vin și răcoritori pe masă).

Tiaelde.— Imi dați voe să vă servesc cu un pahar de vin ?

Berent.—Nu, mulțumesc.

Tiaelde. — Dar ceva răcoritori ?

Berent. - Mulțumesc, nu iau nimic.

Tiaelde, (scoate o tabachere cu țigări). — Imi dați voe să vă ofer o țigare ? Adevărate havane; le aduc de-a dreptul dela Havana.

Berent. — Țiu foarte mult la o țigare bună... dar deocamdată nu, vă mulțumesc. (Tăcere).

Tiaelde.—Și.... sunteți de mult pe aici ?

Berent.—Oh ! de două sau trei zile. D-v ați lipsit ?

Tiaelde.—Da, nenorocita afacere cu Möller; am fost pe la dânsul după vânzare.

Berent.—Da, timpurile sunt grele acum.

Tiaelde.—Foarte grele.

Berent.—Credeți că falimentul lui Möller o să mai aducă și altele... înțeleg, altele ca acelea pe cari le-am avut până acum :

Tiaelde.—Nu cred. Cazul lui este de altfel o excepție.

Berent.—Băncile totuși s'au speriat rău după cum am auzit.

Tiaelde.—Doamne ! E foarte natural.

Berent.—Da.. d-voastră cunoașteți desigur mai bine ca oricare situația.

Tiaelde.—Mulțumesc de încredere.

Berent.—Și credeți că aceste falimente pot să aibă vreo înrâurire asupra exportului din partea locului ?

Tiaelde.—Doamne... e greu de spus ; la urma urmei rămâne să mai așteptăm și vom vedea.

Berent.—Dar asta e părerea d-voastră ?

Tiaelde.—Da, de sigur.

Berent.—Crizele au în general un lucru bun, că arată cusururi pe cari nici nu le bănuiai.

Tiaelde.—Și credeți că criza își va urma cursul ?

Berent.—E părerea mea.

Tiaelde.—Hum... totuși casele mari nu sunt poate destul de îngrădite de celelalte.

Berent.—Credeți că ar fi cazul și aici ?

Tiaelde.—Doamne... ar însemna să credeți prea mult despre relațiile și cunoștințele mele... personal îmi vine s'o cred.

Berent.—Uite de ce vă întreb să vă spun. Sunt însărcinat de băncile din Kristiania să cercetez situația pieței Dv. și natural m'am adresat întâi la d-voastră.

Tiaelde.—Vă mulțumesc.

Berent.—Micile bănci de aici s'au unit și au hotărît să lucreze în de comună înțelegere.

Tiaelde.—Intr'adevăr (tăcere) și ați văzut în această privință pe Holst, consulul ?

Berent.—Firește. (Tăcere.) Dar mi se pare că dacă e, se ajută casele solide, și să lase la voia întâmplării pe celelalte, ar fi după părerea mea cu mult mai bine ca toate casele să-și încredințeze bilanțul lor băncilor.

Tiaelde.—Ah ! și ce spune Holst despre aceasta ?

Berent. — E cu totul de părerea mea. (Tăcere.) L'am sfătuit deocamdată, adieă până când vom avea în mână bilanțurile tuturor caselor, de aici, să respingă ori ce cerere de bani, ori-care ar fi ea.

Tiaelde, (înțelegând).—Ah, bine, bine !

Berent.—Oh ! asta nu e decât o măsură de câteva zile, după cum vedeți.

Tiaelde.—Ah, bine, bine !

Berent.—Dar în fața căreia toți fără excepție trebuie să se închine.

Tiaelde.—Fără dor și poate.

Berent. — Căci înțelegeți bine, că a face o excepție pentru câțiva, ar însemna să lași să plutească asupra celorlalți bănueli nemeritate poate.

Tiaelde.—Sunt cu totul de părerea dumneavoastră.

Berent.—Sunt încântat. Astfel nu încap nici o înțelegere între noi dacă vă cer ca și altora bilanțul situației d-voastră.

Tiaelde.—Nimic nu poate să-mi facă mai multă plăcere dacă astfel vă pot fi de vre-un folos.

Berent.—Dar cum nu ? căci, vedeți, pentru a inspira încredere...

Tiaelde — Și când doriți să-l aveți ? Vorba e de un rezumat, desigur, în câteva cuvinte.

Berent.—Natural. Voiu veni chiar eu după bilanț.

Tiaelde. — Odată cu capul ! Puteți să-l aveți numai decât dacă doriți. De altfel am obiceiul să fac adeseori asemenea bilanțuri... după cursuri.

Berent, (surâzând).—Așa?.. Știți ce se spune despre hoți ? Că fac trei pe zi, toate diferite... după capete... dar văd că...

Tiaelde, (râzând). — Că și alții pot avea acest obicei prost, nu e așa ? totuși trei pe zi nu e tocmai cazul meu.

Berent.—Nu: glumesc. Se poate ! (Se ridică).

Tiaelde.— O cred și eu. În stârșit peste un ceas vă voiu trimite bilanțul la hotel, căci îmi închipuesc că locuiți la singurul otel din oraș. Dar dacă ați dori, în timpul șederei dumneavoastră aici, veți putea locui la mine ; am tocmai două camere pentru prieteni, care...

Berent.— Nu, mulțumesc, nu știu cât o să ție șederea mea aici, și obiceiurile pe care sănătatea mea mi le impune, sunt supărătoare pentru toată lumea dar mai ales pentru mine, când stau la străini, și...

Tiaelde.— Dar nădăjduesc cel puțin că veți lua masa cu mine astăzi ? Avem tocmai musafiri, și după masă vom face o plimbare pe apă. Sunt niște insule fermecătoare în golf.

Berent.— Mulțumesc, dar sănătatea mea nu'mi dă voie să primesc invitația la masă, cel puțin pentru moment, și...

Tiaelde. — Atunci fie cum doriți. Dar altfel ași putea să vă fiu de tolos ?

Berent, (serios).— Aș dori să vă vorbesc înaintea plecării mele și asta cât de curând...

Tiaelde, (puțin surprins). — Voiți să ziceți că... după ce veți fi primit toate bilanțurile.

Berent.— Consulul Holst mi-a și trimis câteva.

Tiaelde, (cu totul mirat). — Atunci poate chiar astăzi ?

Berent.— Da, la cinci ore ? Puteți ?

Tiaelde.— Voiu fi la dumneavoastră. Deci la cinci ore punct.

Berent.— Nu, voiu fi eu aici la cinci ore (Salută).

Tiaelde, (îl urmează).— Nu, nu sunteți tocmai bine, și apoi dumneavoastră sunteți mai în vârstă, și...

Berent.— Da, dar aici sunteți dumneavoastră. Adio, mă voiu întoarce.

Tiaelde.— Mulțumesc de cinstea pe care mi-ați făcut'o cu vizita domniei voastre.

Berent.— Nu vă deranjați, vă rog.

Tiaelde.— Dați-mi voie să vă însoțesc până în grădină.

Berent.— Oh, voiu găsi și singur drumul.

Tiaelde.— Nu mă îndoesc, totuși vă rog

Berent. — Cum doriți.

În clipa când sunt gata să iasă, prin verandă la dreapta, se zărește capul lui Hamar și al lui Signe care se întorc la braț).

Tiaelde. — Imi dați voie ? Nu, nu mai e nevoie să vă prezint, nu e așa ? Domnul Berent, avocat din Kristiania ; fiica mea mai mică și logodnicul său, domnul Hamar, locotenent de cavalerie.

Berent. — Eu credeam că regimentul dumitale e în manevre.

Hamar. — Da, dar eu sunt în concediu.

Berent, (râzând). — Pentru afaceri serioase ha, ha, ha ! Adio.

Tiaelde, (râzând). — Ha, ha ! ha. (Cei doi tineri salută ; Berent și Tiaelde dispar pe scară).

SCENA VI

Hamar, Signe

Hamar. — Oh, asta e prea mare insolență !... De altfel e obiceiul lui cu toată lumea.

Signe — Nu și cu tata, după cum am putut vedea.

Hamar. — Și tatăl tău e un insolent.

Signe — Oh, te rog, taci.

Hamar. — Dar te rog să-mi spui cum se numește faptul că'mi râde în nas de insolențele lui Berent.

Signe. — Zi că e haz, dacă vrei ; e mai bine. (Se așează și se leagănă cu scaunul).

Hamar. — Atunci ai vrea că... Știi că nu ești amabilă azi.

Signe. — (urmând să se legene). Se poate... Dar dacă ai ști cât mă plictisești deo-camdată.

Hamar. — Ceea ce nu te împiedică să mă oprești să plec.

Signe — Fiindcă ar fi și mai plicticos fără tine, na !...

Hamar. — Ascultă să-ți spun ceva : nu voiu mai suferi felul cum se poartă toți cu mine aici.

Signe. — Adevărat ?... (Ia inelul de logodnă între degetul cel mare și arătător și se leagănă cântând).

Hamar. — Oh, de tine nu mai vorbesc ! Dar uite la Valborg și uite la tatăl tău. Nu mi-a dat măcar o singură dată calul să călăresc.

Signe. — S'o fi gândind la ceva mult mai însemnat. (Incepe iar să cânte).

Hamar. — Fii gentilă, Signe... și ascultă. Singură vei mărturisi că e lucrul cel mai natural. Căci la urma urmei pot să-ți spun foarte bine ceea ce gândesc, dar mi se pare că eu, care în curând o să fiu ginerele său, unicul său ginere, copilul lui oarecum, eu care sunt cavalerist, aș fi putut foarte bine să mă aștept să'mi dea calul.

Signe. — Ha, ha, ha !

Hamar. — Dar ce găsești atât de nostim în asta ?

Signe. — Ha, ha, ha !

Hamar. — Dar de ce râzi ? Mi se pare că v'ar fi dat casei puțin șic, când camarazii mei ar admira calul și când eu ași putea să le spui : „Socrul meu mi l'a dat“. Căci știi bine că calul nu'și are pereche în Norvegia.

Signe, (încetând de a se legăna). — Și pentru asta tata ar fi trebuit să ți-l dea, ha, ha, ha !

Hamar. — Ah, mă plictisești cu râsul tău.

Signe. — E drept că s'ar putea potrivi : călărețul fără pereche pe un cal fără pereche, ha, ha, ha !

Hamar. — Dar o să taci odată ?

Signe. — Oh, ești tare nostim, ha, ha, ha !

Hamar, (apropiindu-se). — Te rog, ascultă, **Signe.** Știi că nimeni nu are mai multă trecere la tatăl tău ca tine. (Ea cântă). Ascultă, te rog. Dar bine, nu poți să vorbești serios cu mine măcar o clipă ?

Signe. — Eu ? Ba da, cu plăcere. (Începe să cânte).

Hamar. — Ei bine, ascultă... mă gândesc că dacă ași avea calul, ași rămâne aici toată vara și ași călări tot timpul (**Signe** încetează să mai cânte și să se mai legene. **Hamar** se apropie de ea și pe jumătate plecat urmează). Așa în cât nu m'aș mai duce la oraș până la toamnă. Și tu ne-ai urma pe mine și pe cal. N'ar fi bine așa ?

Signe (îl privește o clipă). — Oh, tu ai totdeauna idei încântătoare, dragul meu !

Hamar. — Nu e așa ? Numai vezi ! Totul depinde numai de tine ; dacă poți să ca-

peți calul de la tatăl tău. Hai Signe?

Signe.— Si așa n'ai mai plecă?

Hamar.— ...Nu, până la toamnă.

Signe.— Și ai rămâne aici toată vara ca să-ți dresezi calul?

Hamar.— Da, numai ca să-mi drez calul!

Signe.— Și la toamnă vă voi urmări pe amândoi la Kristiania? Asta e chiar ideea ta, nu e așa?

Hamar.— Da: nu e strălucită?

Signe.— Și calul de sigur că va locui cu noi la mătușa Ulla?

Hamar, (râzând).— Ce tot îmi cânti?

Signe, (supărată).— Oh, înțeleg acum, ai luat vacanție pentru cal, și nu stai aici decât să-l dresezi: natural că voi trebui să vă urmez pe amândoi la mătușa Ulla, și...

Hamar.— Dar stai, Signe, doar n'oi vrea să...

Signe, (supărată se răstoarnă pe spate și se leagănă mai tare ca totdeauna. Hamar vrea să se apropie).— Oh, lasă-mă, lasă-mă!

Hamar.— Geloasă de calul meu! ha ha, ha!

Signe (eșită din fire).— Dă fuga la grajd, dragul meu!

Hamar.— Asta ca pedeapsă? Ar fi în tot cazul mai plăcut decât aici.

Signe, (aruncându-i inelul).— Poftim, pune-l calului tău.

Hamar.— Oh, îl arunci...până când o să...

Signe — Oh, mi-ai spus-o de atâtea ori... sunt sătulă.

(Iși întoarce scaunul de tot în așa fel încât e cu spatele la Hamar și la spectatori).

Hamar. — Nu ești decât un copil răsfățat și fac rău că mă uit la ce spui.

Signe. — Ah, și asta ca în totdeauna, pentru a suta oară ; ah, lasă mă, du-te.

Hamar. — Dar nu vezi cât de ridiculă ești că ești geloasă de un cal. S'a mai pomenit așa ceva ?

Signe, (se ridică). — Ah uite, ai să mă faci să țip, să urlu ! Mi-e rușine de tine. (Bate din picior). Te desprețuesc, domnule !

Hamar. — Și toate astea pentru un cal.

Signe. — Nu ; ci din cauza ta, numai a ta, ai înțeles ? Am ca un fel de presimțământ de nenorocire, îmi vine să mă trântesc la pământ, să plâng ; îmi vine să fug și să nu mai mă întorc niciodată. (Isbucnește în plâns). Dar nu poți să mă lași odată ? Nu poți să te duci ?

Hamar. — Doamne !... da : n'am luat inelul pe care mi l-ai aruncat.

Signe. — Nu, du-te, du-te, du-te !

(Isbucnește în plâns și se așează).

Hamar. — Fie... tocmai vine și vaporul ; am să plec, e mult mai bine.

Signe, (ironică). Oh, ca și când n'ai ști tot așa de bine ca și mine că nu merge la Kristiania. Ce actor ! (Plânge).

(În mijlocul peisagiului se zărește prin ferestrele verandei catargele unui vapor : famul lasă

pe cerul limpede o lungă dâră de umbră. Chiar în acea clipă, se aude afară vocea lui Tiaelde).

Tiaelde, (de afară). — Aide, iute! luați luntrea locotenentului, că e gata.

(Signe se ridică repede).

Hamar. — Ce, se duc să aducă pe cineva dela vapor.

Tiaelde, (a cărui voce se aude mai de aproape).

Aide repede!

Hamar, (privind pe fereastră). — Vine aici! (Aleargă să ia inelul și-l întinde repede lui Signe).

Signe!

Signe. — Nu, nu vreau.

Hamar. — Dar Signe? Ce însemnează asta? Ce ți-am făcut?

Signe. — Eu știu? Dacă sunt așa de nenorocită. (Isbucnește în plâns).

Hamar. — Dar în sfârșit, îți fac tot ce poțesti! Ce vrei mai mult?

Signe. — Ce să-ți fac? aș vrea să fiu moartă. . și apoi mereu același și același lucru. (Incepe iar să plângă).

Hamar. — Dar Signe! Tu care mi-ai spus de atâtea ori că mă iubești.

Signe. — Da, te iubesc. Dar ce vrei? Nu mai știu nici eu. Mi se pare că e atât de îngrozitor. (Hamar vrea să se apropie). Nu, nu te apropiă, nu te apropiă!

Hamar — Dar, Signe?

Tiaelde, (urcând scara strigă). — De sigur, de sigur! Toată lumea în mare ținută. (Strigă) Sannaess, Sannaess, Sannaess!

Sannaess (a cărui voce abea se aude). — Da!

Tiaelde. — Să nu uiți să-ți ei mânușile.

Hamar.—Sterge-ți ochii, Signe, să nu te vadă că ai plâns.

(El vrea să i dea inelul; ea se întoarce și își șterge ochii).

SCENA VII

Aceeși. Tiaelde

Tiaelde, (intrând pe verandă).— Ah, aici erați? tocmai bine; Lind, consulul, sosește cu vaporul : am primit chiar acum o telegramă. (Se întoarce către fundul scenei și privește prin ferestrele verandei). Dar adu odată pavilionul, aide ; trage luntrea și scoate catargele. (Coboară scara în afară). Dar nu e chip să-l deslegi, pe cinstea mea ! (Hamar coboară). Așa, ajută-ne și dumneata. (Hamar ajută să deslege vasul pe care îl târăsc spre dreapta. Tiaelde intră în scenă). Ascultă, Signe ! (O privește). Ei bine, ce ? Iar v'ați bătut ?

Signe.—Oh, tată.

Tiaelde.—Acum n'am timp să mă ocup de prostiile voastre. Astăzi trebuie cu toții să faceți onorurile casei. Spune-i lui Valborg să...

Signe.— Oh, spune-i tu singur ; știi că Valborg nu face decât ceea ce vrea.

Tiaelde.—Aide, lasă-mă în pace cu flecurile tale, avem altceva mai serios de făcut. Tu n'ai să faci decât ce-ți spun. Du-te și spune lui Valborg să se îmbrace și să vie aici... și tu să faci același lucru, (Ea iese). Ah, Signe !

Signe.—Ce ?

Tiaelde.—Trebue să invit șapte sau opt inși mai mult la masă; trimite pe cineva la Finne să-i spună că mâncăm la trei ore în loc de patru. Lind pleacă la cinci cu vaporul. M'ai înțeles ?

Signe.—Dar nu știu dacă mama are de mâncare pentru atâta lume.

Tiaelde.—Nu trebue să fie numai deajuns, ci trebue să fie și tot ce e mai ales. Am spus odată mamei tale că în tot timpul verei vreau să fim totdeauna gata să primim. De câte ori trebue s'o mai spun ?

Signe, (schincind). — Dar mama e așa de bolnavă.

Tiaelde.—Ah, duceți-vă la dracul cu toate boalele voastre, astăzi nu e timp de boală... aide, du-te de grabă!

(Signe ese plângând pe prima ușe din stânga).

Tiaelde, (cătred Hamar care intră). — Ah, tu ia un toc, cerneală și hârtie... să aranjăm lista invitațiilor. . hai, repede.

Hamar, (cântând). — Dar nu văd nimic pe aici.

Tiaelde, (nerăbdător). — Ei bine, du-te de caută !

(Hamar ese pe prima ușe din stânga).

Tiaelde, (citește telegrama pe care o are în mână după ce scosese un lung oftat de ușurare: mâna lui tremură cât citește târăganat și adese ori de mai multe ori). «Primit scrisoarea momentul plecării. Înainte însărcina a întreprinde totul, vreau întrevedere. Sosesc azi primul vapor; mă întorc la cinci. Rezumă

pe scurt situația. Lind». Nu îndrăznesc să citesc ! și cu toate astea e adevărat ! Da .. dacă răușește, toate porțile mi se deschid. (Către Hamar care intră). Ah, bine c'ai venit. Dar n'avem timp să facem invitații, să facem doar o listă de nume și un om din biurou să se ducă să-i înștiințeze (Hamar se așează). Așa dar, spuneam... Pastorul. Ah, dar bine zici, șampania cum e ?

Hamar.—Care, cea nouă ?

Tiaelde.—Vezi bine.

Hamar.—Pastorul zici că e minunată.

Tiaelde.—Cu atât mai bine !.. spuneam !

Hamar.—Pastorul, unu.

Tiaelde.—Consulul Ring.

Hamar.—Consulul Ring.

Tiaelde.—Să vedem ! Hum, hum, hum !

Hamar.—Holst.

Tiaelde.—Oh, nu, Holst nu. (Hamar, foarte mirat, îl privește. Aparte). Pot foarte bine să-i arăt că n'am nici o nevoie de dânsul. (De odată). Ah, pune pe Holm (aparte) dușmanul lui personal.

Hamar, (scriind).—Holm.

Tiaelde, (aparte).—Cu toate că Holm nu e cine știe ce... dar nu face nimic... îi va face sânge rău celuilalt.. Ah, polițaiul !

Hamar, (scriind).—Polițaiul..

Tiaelde.—Nu, șterge-l.

Hamar.—Polițaiul șters ?

Tiaelde.—Ah, uitasem, Pastorul !

Hamar.—Dar l'am trecut cel dintâi.

Tiaelde.—Așa e.

Hamar.—Dar prefectul ?

Tiaelde.— Nu, stă prea departe.. și apoi când nu i se dă locul de cinste și când nu poate să te piseze cu administrația lui, nu e nici odată mulțumit... Nu, nu. Stai ... lasă-mă să mă gândesc.... Ah... Knutzon cu Z.

Hamar, (scriind).—Knutzon cu Z.

Tiaelde. — Hum... Hum ! Ah ! Knudsen cu S.

Hamar.—Knudsen cu S.

Tiaelde.— Să vedem cât face ?

Hamar — Să vedem... Pastorul, unul ; Ring, Holm, prefectul de... nu ăsta e șters, Knutzon cu Z ; Knudsen cu S, cu toții fac... unul, doi, trei, patru, cinci, șase persoane.

Tiaelde.— Cu Finne, tu și cu mine, face nouă... trebuie să fim doisprezece.

Hamar.—Dar doamnele ?

Tiaelde.—Ah, nu, nu se învit doamne la un dejun de afaceri. Ele vor da onorurile după dejun; adică... mai întâi țigările de foi și pe urmă doamnele... Dar pe cine dracul am mai putea pune ?

Hamar. — Pe noul avocat ? Nu e rău... cum îl chiamă ?

Tiaelde.—Oh, un palavragiu care e veșnic gata să se admire când vorbește !... Nu, nu !...Ah ! Pram, inspectorul vămilor.

Hamar. — De câte ori îl înviți e beat turtă.

Tiaelde.—Oh, dar când e beat nu e rău. Nu face nici un rău, din contră. Invită-l !

Hamar.— Fie! (scriind). Pram, inspectorul vămilor.

Tiaelde.— Așa e de greu într'un orășel mic cum e al nostru, când vrei să ai oameni mai ca lumea. Ah, Falbe, știi Falbe, agentul de afaceri! Destul de bine... și n'are opinii înaintate.

Hamar.— Destul de bine ca ținută, vrei să zici?

Tiaelde.— Și așa... Dar nici altfel nu e de loc rău. Să vedem pe al doisprezecelea... al doisprezecelea? Ah! Morten Schultz!

Hamar.— Morten Schultz. (Se scoală). Ah! nu, asta nu, protestez. Ultima oară când l'ai invitat aveți lume. Și știi ce-a făcut la masă? Și-a scos dantura din gură ca să o arate și voiă s'o treacă din mână în mână. Dacă la d-ta asta înseamnă a fi om de lume, apoi să mă erți.

Tiaelde.— Da, e destul de moșic, dar e cel mai bogat proprietar.

Hamar, (așezându-se din nou). — Atunci ar putea să găsească mijlocul să-și cumpere altă perucă, căci nu e de loc plăcut să stai lângă dânsul cu cea veche.

Tiaelde.— Da, e un măgar, ai dreptate... dar nu e prost și... asta l'ar măguli. Și apoi dragul meu, orice s'ar spune, de un om bogat ori când poți avea nevoie.

Hamar.— Eu să-ți spun drept că nu pricep ce nevoie ai de dânsul.

Tiaelde.— Hum, hum! In sfârșit, dacă crezi că nu merge.

Hamar.— Nu, zău; e peste putință.

Tiaelde. — Cu toate că consulul Lind ar fi înțeles foarte bine pentru ce Morten Schultz...

Hamar. — Dar convorbirile lui!.. Fug toate Doamnele.

Tiaelde. — Da, ai dreptate. (Cu vocea pe jumătate). Și apoi nu mai am nevoie de dansul. Dar al doisprezecelea cine să fie? Lasă-mă să mă gândesc.

Hamar. — Cristophe Hansen.

Tiaelde. — Ah, să-l ia dracu cu politica lui cu tot. Nu, lasă-mă să caut... să vedem... Oh, o idee!... hum! să îndrăznesc? bah, și de ce nu?... hum! să încercăm: berarul Iacobsen.

Hamar, (mirat). — Dar Iacobsen nu...

Tiaelde. — Da, da, Iacobsen; îl cunosc și va....

Hamar. — Da, e băiat bun, o știe toată lumea, dar în sfârșit, în societate?...

Tiaelde. — Scrie Iacobsen.

Hamar. — Fie (serie) Iacobsen... bine că s'a sfârșit. (Se scoală).

Tiaelde. — Spune lui Scogstad să plece cu lista. Și mai ales nu uită că e la trei ceasuri punct. Hai, du-te uite. (Hamar iese, Tiaelde strigând). Și mai ales întoarce-te repede că poate mai e ceva de făcut.

(Hamar dispăre prin prima poartă din stânga).

Tiaelde, (singur). — Ah! adevărat! (Scoate o scrisoare din buzunar). Să trimet bilanțul lui Berent?... Acum nu mai am nevoie de bănci... Totuș nu s'a sfârșit încă. În orice caz, e bine alcătuit. Holst îl va vedea cu

siguranță și n'o să fie rău... îl va plictisi poate, puțin, dar... din contră! S'apoi la urma urmei dacă nu l'oi trimete o să creadă că eram într'adevăr în curcat când le-am promis, și că Lind m'a scos din încurcătură. Nu... risc mai puțin trimitându-i-l numai decât. (Către Hamar care intră). Ascultă, mai spune-i să ducă și scrisoarea asta d-lui Berent, la hotelul Victoria.

Hamar.—Incă o invitație? Vom fi atunci treisprezece!

Tiaelde.—Nu, poți fi liniștit, nu e nici o invitație, hai de grabă și dă-i-o înainte de a ieși. (Hamar ese din nou).

Tiaelde (singur).—Oh, dacă ar răuși! Lind e un om care să se lase ademenit ușor și să nu înțeleagă nimic. Oh, trebuie să-l am, trebuie cu orice preț. Am... să vedem, unu, două, trei, patru ceasuri întregi de vorbit cu dânsul. N'am avut niciodată atâta speranță... cel puțin de multă vreme. Ah și criza e bună la ceva câte o dată. Seamănă cu un val uriaș care te aduce la suprafața apei.

Toate privirile s'au îndreptat acum asupra mea. Dacă aș putea să ies din această încurcătură fără ca nimeni să bănuiască ceva. Oh, temerile și spaimile și de noapte și de zi. Toate pretextele și toate minciunile, toată comedia aceasta.

Toate îmi par ca un vis nemărginit în care totul, oameni și lucruri, s'ar confundă. Dar, de data asta e ultima... ultimul act, sfârșitul!... Nu eră decât un a-

jutor de care aveam nevoie, și acest ajutor îl am acum... poate l-oi avea... aici e totul!... Oh, dacă aș putea să dorm liniștit măcar o noapte și măcar odată să mă scol fără această nestârșită teamă care mă ucide... să merg la masă, să fiu liber, să mă întorc seara și să fi isprăvit. Dacă aș putea măcar, ca altă dată, să mă încred în mine, în casa mea... dar nu, nu... nimic despre care să pot spune : asta e al meu !... Oh, nu mai știu dacă trebuie să mai cred ! De atâtea și de atâtea ori am fost desamăgit !

Hamar, (intrând).—E gata totul.

Tiaelde.—Pe toți dracii ! Pulberea ? Să salutăm oaspetele la debarcare !

Hamar.—Pulbere ? Avem.

Tiaelde — Ah ! bine, bine, cu atât mai bine... dar atunci trimete numai decât pe cineva să caute pe Ole, artileristul. (Hamar ese din nou).

(Cortina cade).

ACTUL II

TABLOUL I

Acelaș salon. Masa e pusă puțin la o parte și e acoperită cu sticle de șampanie și cu prăjituri, etc. etc.

D-na Tiaelde, Signe, o servitoare și un servitor se întorc în jurul mesei foarte ocupați. Se aude din afară la dreapta o convorbire veselă și lungi izbucniri de râs din când în când.

SCENA I

D-na Tiaelde, (obosită).— Ah! acum mi se pare că totul e gata.

Signe. — Dar știu că ține cam de mult dejunul acesta.

D-na Tiaelde, (privindu-și ceasornicul).— Dacă consulul vrea să plece la cinci, nu mai au decât o jumătate de ceas.

Signe.— Ah? în sfârșit au terminat. Uite, se scoală dela masă. (Se aude un mare sgomot de voci și de scaune mutate). Vin.

D-na Tiaelde.— Hai să plecăm.

(Servitoarea ese prin a doua ușe din stânga, D-na Tiaelde, sprijinită de Signe ese încet prin cea dintâi; servitorul destupă sticlele de șampanie și umple paharele).

SCENA II

Toți invitații intră; toți sunt mai mult sau mai puțin veseli. Mai întâi intră consulul Lind, condus de Tiaelde. Cel dintâi asigură pe celălalt că dejunul a fost minunat. Tiaelde răspunde că e foarte greu să găsești ceva într'un orașel mic.

Amândoi se uită la ceasornicele lor: nu mai au decât abia o jumătate de oră de stat împreună.

Tiaelde invită pe consul să stea, dar în zadar. În urma lor Holm și Ring au o vie discuție asupra prețului lemnului; cel dintâi pretinde că cursul va scădea din ce în ce; celălalt din contră că se va ridica și în curând; aceasta pentru că fierul și cărbunii au scăzut. Imediat după ei Pastorul și Hamar. Cel dintâi asigură pe celălalt care e puțin ametit, că el nu e deloc contra e-

noriașilor care se adresează la alt preot, numai să-și plătească darea față de amândoi, fiindcă,— spune el,— ordinea trebuie să domnească peste tot ca ceva dumnezeesc. Hamar încearcă zadarnic să spue ceva despre calul său.

În aceeași vreme, Knutzon și Falbe vorbesc de o dansatoare pe care cel din urmă a văzut-o la Hamburg, o dansatoare care sărea de trei picioare în sus. Knutzon pare că se îndoiește de spusele celuilalt, însă aceasta trebuie totuși, să fie adevărat, căci Falbe a mâncat într'o seară la aceeași masă cu ea.

Finne Kundsén, și Iacobsen urmează. Cel din urmă jură pe capul lui că... E vorba să se știe cine are dreptate, ceilalți pretind că a înțeles rău cu totul părerea lor. Iacobsen însă zice că asta au voit să zică și că patronul său e cel dintâi negustor și cel mai cinstit din lume, sau cel puțin din Norvegia.

Inspectorul vămile, Pram, intră singur în cea mai adâncă reculegere și are de ce.

Toate convorbirile se țin în același timp. Se bea șampanie pe care o toarnă servitorul.

Tiaelde, (lovind cu cuțitul în pahar). — Domnilor. (Tăcere). (Se aud vocile lui Iacobsen și Falbe cărora li se strigă : «Sst, sst»). Domnilor, îmi pare destul de rău că dejunul a fost atât de lung.

Toți împreună. — Nu, nu, nu, nu !

Tiaelde. — Prea onoratul nostru oaspe trebuie din nenorocire să plece peste o jumătate de ceas ; dați-mi voie să spun câteva cuvinte înainte de desert.

Domnilor, avem astăzi un prinț printre

noi ; zic un prinț fiindcă e adevărat, domnilor, că în zilele noastre banii conduc lumea.. și .. și... aceasta e cu desăvârșire adevărat, domnilor.

Pram, (cu mâinile rezemate de masă și solemn).
Da !

Tiaelde.—Deci avem printre noi un prinț. Și la ce întreprinderi importante n'a luat el parte ? Vreau să zic, în ce întreprinderi nu se află și numele său ?

Pram.—Domnule consul, dați-mi voe să., (Vrea să ciocnească cu el).

Toți.—Sst, sst !

Tiaelde. — Da, domnilor, numele său se află la temelia a tot ce s'a făcut de seamă în această țară. E peste putință să începi orice ar fi țără să dai de numele său.

Pram...—De numele său...

Tiaelde. — Ei bine ! oare nu e prinț ?
O voce, (slab, vocea lui Falbe).—Da.

Tiaelde — Domnilor, chiar astăzi s'a arătat mai binefăcător ca niciodată și îndrăznesc să spun că e întâiul binefăcător din țară.

Pram.—Cel dintâi.

Tiaelde. — Să bem deci în sănătatea sa domnilor ! Și dea Dumnezeu ca casa sa să meargă înainte, iar numele său să rămâe neperitor în țara întreagă. Trăiască consulul Lind.

Toți.—Trăiască consulul Lind. (Toți ciocnesc paharele).

Tiaelde, (cătrecătre Hamar pe care îl sguđue cu pu-

tere, în timp ce ceilalți beau și mănâncă).— Ei, dar tunul ?

Hamar.— Ah, așa e. (Se duce spre fereastră, apoi se întoarce). N'am batistă, trebuie s'o fi lăsat jos.

Tiaelde,— Ia-o pe a mea. Nu se poate încrede o clipă cineva în tine; salutul e prea târziu acum, să te ia dracu.

(Hamar flutură batista lui Tiaelde ca un disperat, se aude un bubuit de tun. Invitații se o-presc mirați),

Holm, (încet). Cam târziu.

Knutzon, (de asemenea). — Mai bine târziu decât niciodată.

Ring, (tot așa).— Ah, minutul e solemn.

Holm, (la fel).—Nu m'am așteptat de loc la toate astea ?

Knutzon, (batjocoritor).— In bubuitul tunului vă prezint, domnilor, pe un om care e dus de nas..

Ring, (ironic).—Oh, Tiaelde e departe de a fi prost.

Tiaelde,—Sst! Domnul consul vrea să ne facă cinstea să închine un pahar.

(Lind face semn că primește; toți se strâng cu respect).

Consulul Lind. — Domnilor, prea onorata noastră gazdă mi-a închinat adineauri un pahar în chipul cel mai măgulitor. Nu voi adăoga decât câteva cuvinte. Vă voi spune, domnilor, că dacă avem averea, ea ne-a fost dată ca să ajutăm munca, geniul și marile întreprinderi

Pram.—Frumos cuvântează.

Consulul Lind.—Noi nu suntem decât administratorii averei, și adeseori administratori nepricepuți și foarte mărginiți.

Pram.— Ah, asta... asta e prea adevărat.

Lind.— Dar nu mă tem să spun că această activitate uimitoare pe care o desfășoară domnul Tielde și pe care noi o admirăm cu toții este întrebuintată cu folos și nimeni în această clipă nu poate să știe mai bine ca mine (toți se privesc cu mirare) Indrăznesc deci să adaog, domnilor că această muncă și această energie sunt un izvor de bogăție pentru acest oraș, pentru această provincie, pentru țara întreagă și că prin geniul și forța sa, ele merită ajutor și protecție. Domnilor, beau întru propășirea casei Tielde.

Toți.—Intru propășirea casei Tielde!

(Hamar face semn cu batista și se aude un al doilea bubuit de tun).

Tielde.—Vă mulțumesc, scumpe domnule consul și sunt cu totul mișcat...

Lind.— Oh, n'am făcut decât să'mi arăt gândul, dragă domnule.

Tielde.— Foarte mulțumesc. (Încet către Hamar). Acuma pui să tragă cu tunul pentru mine. Ești nebun?

Hamar (tot încet).—Mi-ai spus să pun să salute toate toasturile!

Tielde.— ...ești un netot.

Hamar, (a parte).— Nu, dar dacă crede că o să îndur...

Holm, (încet).— Așa dar afacerea e ca isprăvită.

Knutzen, (încet).— Desigur. Toastul reprezintă cel puțin cinci sute de mii de lei.

Ring (încet).— Oh, Tiaelde nu e un prost, v'am mai spus-o.

(Falbe ciocnește cu Lind. Iacobsen se coboară în fața scenei de vorbă cu Knudsen).

Iacobsen.— Îți spun că nu e adevărat, nici cât e negru sub unghie.

Knudsen.— Dar, dragul meu, nu mă înțelegeți.

Iacobsen, (vorbind tare) — Oh, asta nu, nu, nu ; îmi cunosc eu oamenii...

Knudsen, (încet) Dar nu vorbi așa de tare, ce naiba!

Iacobsen, (și mai tare).— Ceea ce spun, o poate auzi toată lumea.

Tiaelde.— Pastorul a cerut cuvântul.

Iacobsen, (foarte tare).— Să tac când acest blestemat.

Tiaelde, (cu autoritate).— Pastorul are cuvântul.

Iacobsen.— Oh! să am iertare.

Pastorul, (cu o voce slabă).— În calitatea mea de conducător sufletesc al acestei case mie îmi cade plăcuta misiune de a binecuvânta urările care s'au făcut : și să dea Dumnezeu ca ele să se îndeplinească pentru binele tuturor, atât pe pământ ca și în ceruri.

Pram.— Amin!

Pastorul.— Imi dați voe să golesc acest pahar în sănătatea celor două fiice, al căror viitor este încredințat rugilor mele, din ziua primei lor împărtășanii, din tim-

pul acela fericit în care grijile sufletești se unesc cu grijile căsniciei.

Pram.— Vai!

Pastorul.— Să dea Domnul ca ele să crească mereu în teama lui Dumnezeu și dragostea scumpilor lor părinți.

Toți.— Bravo! Trăiască d-rele Tiaelde!

Hamar, (îngrozit, încet către Tiaelde).— Să fac semn să tragă?

Tiaelde.— Hai pleacă de aici!

Hamar.— Nu, dacă crede că o să mai sufer...

Tiaelde.— Mulțumesc, scumpe părinte, și îndrăsnesc să sper ca și dumneata că raporturile dintre părinți și copii vor fi în această casă ..

Pastorul.— Da, m'am bucurat totdeauna să fiu printre d.-voastră în aceste timpuri fericite în care ..

Tiaelde.— Imi dai voie să beau în sănătatea dumatăle? (Ciocnese).

Pastorul.— Șampania e cât se poate de bună.

Lind (către Holm).— Ceeace îmi spui, mă mâhnește. Cum? acest oraș care datorește totul lui Tiaelde îl răsplătește astfel?

Holm. (încet) Ce vroiți, nu poți fi nicio dată sigur de el.

Lind.— Adevărat? Totuși am auzit spunându-se mult bine despre dânsul.

Holm (încet).— Nu, nu mă înțelegeți; vreau să spun despre situația lui...

Lind.— Situația lui? Astea nu sunt decât vorbe rostite din invidie. Vezi, lumea e

atât de răutăcioasă față de cei pe cari spiritul întreprinzător îi pune deasupra celorlalți.

Holm.— Băgați totuși de seamă că nu e pentru...

Lind, (rece).—Nu mă îndoesc. (Il părăsește) Iacobsen, (care tocmai a ciocnit cu Tiaelde).— Domnilor !

Knutzen (încet către Holm).— Oare și dobitocul ăsta o să-i ea cuvântul ? (către Lind) Imi dați voie să beau în sănătatea Domniei voastre ?

(Mai mulți pleacă nevoind să asculte pe Iacobsen) Iacobsen (cu o voce puternică).— Domnilor, (tăcere, Iacobsen urmează) Să-i fie iertat unui biet lucrător ca mine să spună câteva cuvinte în mijlocul acestei sărbători de familie. Când am venit la consulul Tiaelde nu eram decât un biet nenorocit ; ei bine, el m'a scos din noroiul în care mă aflam. (Râsete). Sunt... doamne... sunt... sunt ce sunt, domnilor, și dacă cineva de aici poate vorbi despre domnul Tiaelde, apoi acela sunt eu care-l cunosc și-l știu că e om de ispravă.

Lind, (încet și râzând către Tiaelde).— Vezi, dragul meu, că adevărul ese din gura copiilor.

Tiaelde.— Și din a oamenilor beți.

Iacobsen, (urmând). — Știu bine că se găsește mijlocul de a se vorbi rău despre dansul și apoi poate și el să aibă defecte. Când însă mă găsesc într'o adunare atât de aleasă pot să spun, pe sufletul meu, că toți la un loc nu fac cât dansul,

Tiaelde. — Haide, haide ajunge ; mulțumesc, Iacobsen.

Iacobsen. — Nu, nu, nu ajunge fiindcă mai e o urare pe care am uitat s'o facem, cu toate că cu toții am mâncat și am băut bine...

(Râsete, Falbe aplaudă și strigă : Bravo).

Iacobsen. — N'aveți de ce râde mă rog, căci tocmai în sănătatea d-nei Tiaelde am uitat să bem.

Consulul Lind. — Ah, da, bravo !

Iacobsen. — Căci așa cum este ca soție și mamă... da, eu spun lucrurile cum sunt ; ea umblă toată ziua și bolnavă cum este duce tot greul dar nu se plânge niciodată. Dumnezeu să o ajute.. asta aveam de spus... și acum... am isprăvit...

Mai mulți invitați. — In sănătatea doamnei Tiaelde...

Pram. — Bine, Iacobsen.

(Ii strânge mâna. Lind trece pe lângă dânsul ; Pram îl salută cu respect).

Lind — In sănătatea dămitale, Iacobsen.

Iacobsen. — Ah, mulțumesc, domnule consul. Eu nu sunt decât un sărman lucrător, dar...

Lind. — Dar un om cinstit. Hai, în sănătatea dămitale.

(Beau în aceeași clipă se zărește o barcă trăgând lângă verandă ; șease oameni se ridică și țin lopoțile în aer. Sannaess stă la cârmă lângă pavilion).

Holm, (încet). — Tiaelde știă bine ce face când a invitat pe Iacobsen, vezi!..

Knutzen, (încet). — Ia privește luntrea.

Ring, (tot încet).— Oh! Tiaelde nu e un prost, v'am mai spus-o.

(Se zărește doamnele urcând scările din dreapta).

Tiaelde.— Domnilor, ora plecării a sosit; iată și doamnele cari au venit să și ia ziua bună dela prea onoratul nostru oaspe. Să ne strângem o ultimă dată împrejurul lui, împrejurul prințului nostru, să-i mulțumim și să-l petrecem cu un strigăt de «Ura», domnilor!

(Se strigă de nouă ori „Ura“ Pram strigă a zecea oară: «Ur...».)

Lind. Mulțumesc, domnilor, mulțumesc. Dar timpul trece; ertați-mă dacă mă mulțumesc să vă strâng doar mâna. Adio, scumpă doamnă. Ați fi trebuit să ascultați toastul care vi s'a ridicat. Incă odată vă mulțumesc și scuzați-mă de oboseala pe care v'am adus-o. (către Signe). Adio, domnișoară. Și îmi pare cu atât mai rău cu cât n'am făcut pe deplin cunoștința dumneavoastră, care nu mă îndoesc că... în sfârșit dacă veniți pe la Kristiania, nădăduesc că...

Signe.— Oh, cu plăcere domnule, voi veni să fac o vizită soției domniei voastre.

Lind.— Mulțumesc dinainte și fiți sigură că veți... fi primită (către Valborg) sunteți indispusă domnișoară?

Valborg.— Eu? Nu, mulțumesc.

Lind.— Aveți aerul atât de serios... (Valborg tace). Adio, domnișoară (către Hamar). Adio, dragă domnule..

Hamar.— Hamar, locotenentul Hamar.

Lind.— Ah, dumneata îmi vorbeai despre cal.. logodnicul domnișoarei Signe, atunci? Ertăți-mă, dacă n'am..

Hamar.— Oh, vă rog.

Lind.— Adio.

Hamar.— Călătorie bună, dragă domnule.

Lind, (rece către Holm).— Adio, domnule.

Holm, (slugarnic).— Vă doresc o minunată călătorie, domnule consul.

Lind.— Adio, domnule Pram.

Pram, (îi ține mâna, ca și cum ar dori să-i spue ceva, dar tace, apoi în sfârșit).— Pot să vă mulțumesc de... de... să vă mulțumesc de?..

Lind.— Ești un om foarte plăcut, d-le.

Pram.— Ah, îmi faci mare plăcere că dumneata.. mulțumesc.

Lind, (către Knutzon).— Adio, domnule..

Kuntzon.— Knutzon.

Pram.— Cu Z.

Lind, (către Knudsen).— Adio, domnule.

Knudsen.— Knudsen.

Pram.— Dar cu S.

Lind, (către Falbe).— Adio, domnule.

Falbe.— Falbe.

Lind.— Adio, dragă domnule Falbe (către Ring). Adio, dragă domnule, și-mi pare bine că te-am găsit așa de bine.

Ring, (salutând).— Mie de asemenea, dragă domnule!

Lind.— Adio, scumpe părinte!

Pastorul (strângându-i mâna încet).— Imi dați voie să vă urez o călătorie fericită, domnule consul.

Lind.— Mulțumesc. (Vrea să-l părăsească).

Pastorul.— ...Plecați spre țări străine ; marea e așa de periculoasă, d-le consul.

Lind, (voind să se depărteze).— Mulțumesc, mulțumesc.

Pastorul.— Imi permiteți oare să vă doresc înapoere fericită, domnule consul ?

Lind.— Foarte mulțumesc.

Pastorul.— In scumpa noastră țară, d-le consul, țara care are în d.-voastră...

Lind.— Iartă-mă, d-le pastor, dar timpul trece.

Pastorul.— Lăsați-mă să vă mulțumesc de această zi, domnule consul, de această întâlnire, de această...

Lind.— Oh, pentru puțin. Adio, adio, (către Iacobsen). Adio, Iacobsen.

Iacobsen.— Adio, domnule consul ; eu nu sunt decât un biet lucrător, dar îndrăznesc totuș să vă urez călătorie bună... și eu.

Lind.— Mulțumesc, Iacobsen, mulțumesc. Adio, Finne ! Ah ascultă : două cuvinte, (încet). Spuneai că Berent, avocatul... (Nu se mai aude urmarea frazei).

Tiaelde, (către Hamar).— Ah, nu uită salutul de data asta (Hamar dă să iasă). Dar nu, nu acum : așteaptă ca să plece barca în tâiu. Iar ai să faci prostii. Acum o să-l saluți prea de vreme. (Il lasă).

Hamar.— Nu, dacă crede că o să mai sufer..

Tiaelde, (către Lind).— Adio, dragă domnule. (încet). Nimeni mai mult ca mine nu

trebuie să vă mulțumească de această vizită. Dumneavoastră numai înțelegeți că...

Lind, (întrerupându-l încet).— Nu mai vorbi despre asta, te rog. Aide, noroc bun, și mai ales treburi bune (tare). Adio, domnilor, adio, și încă odată, vă mulțumesc.

(Servitorul care îl așteaptă de multă vreme, îi dă pălăria, iar Sannaess mantaua și sacul. Lind se urcă în barcă).

Toți.— Adio, adio !

Tiaelde.— Hai, domnilor un ultim ura !..

(Toți strigă : Ura ! Hamar face semn și se aude o bubuitură de tun, vasul pornește și toți flutură batistele).

Tiaelde (venind în fața scenei).— N'am baptistă, dobitocul de Hamar mi-a luat-o (către Valborg). Ei bine, de ce nu faci și tu ca ceilalți ?

Valborg.— Fiindcă nu'mi place.

Tiaelde (Nu spune nimic, ia câte un șervet în fiecare mână și se întoarce cu ceilalți strigând) :— Adio, adio !

Signe.— Oh, să ne urcăm aici ca să-l urmărim mai bine.

Toți.— Da, da, așa.

(Es și se urcă pe o stâncă în grădină).

Tiaelde (se întoarce după câteva clipe).— Iată Berent, vine acum. (Valborg ese prin stânga. Tiaelde aruncă șervetele pe masă și se lasă într'un fotel). Oh !... Oh !.. De data asta însă e ultima. Acum nu mai am nevoie de nimic, de nimic. (Se ridică). Ah ! adevărat... Berent ! (Se îndreaptă spre ușa din stânga).

(Cortina cade)

ACTUL II

TABLOUL II

Schimbarea de decor trebuie să se facă pe cât se poate de repede.

La stânga un biuron cu registre de comerț și cu hârtii deasupra și înăuntru; la dreapta un cămin destul de înalt ca să se poată rezemă cineva de el. Un jet lângă cămin, ceva mai în față. La mijloc o masă, iar în dreapta ei, deasupra o călimară și condee. Două fotolii unul cu fața la ea, altul la o parte. Ferestre în fiecare parte a biuroului și o ușe lângă cămin. În fund o ușe care dă în celelalte biurouri; la stânga un cordon de clopoțel și de fiecare parte a ușei câte un scaun. În fund, la stânga, o scară cu câteva trepte și ducând de-a dreptul în camera de culcare.

SCENA I

Tiaelde, Berent, (intrând prin fund)

Tiaelde (serios).—Ertăți-mă că vă primesc aici, dar sus totul e în neregulă. Am avut invitați și ne-am sculat chiar acum dela masă.

Berent.— Da, am auzit că ați avut lume.

Tiaelde.— Consulul Lind din Kristiania.

Berent.— Da ?..

Tiaelde — Luați loc, vă rog.

Berent (își scoate pălăria și pardesiul și le pune pe scaunul de lângă ușe; apoi se apropie încet, se așează lângă masă și scoate hârtii din portofoliu. Tiaelde s'a așezat în cealaltă parte și pare indiferent).

Berent. — E vorba să găsim o bază solidă ca să evaluăm diferitele valori și mai ales valori realizabile. Ați avea ceva de obiectat dacă am lua pe ale dumneavoastră ca tip ?...

Tiaelde — Nimic.

Berent. — Imi dați voie să vă fac câteva întrebări și câteva observații asupra evaluărilor pe care le-ați făcut ?

Tiaelde. — Cum poftiți.

Berent. — Ca să începem de la un capăt, să luăm mai întâiu proprietățile pe cari le aveți aici. Ele cred că ne vor lămuri mai bine (caută prin hârtii). Astfel, văd că ați prețuit pădurea din Moeldat la 480.000 lei. Trebuie să mărturisiți că e cam ridicat.

Tiaelde (cu nepăsare) — Adevărat ?

Berent. — Ați cumpărat-o cu 280.000 lei.

Tiaelde. — Acum patru ani, dar pădurile se vindeau pe nimic.

Berent. — De atunci ați tăiat lemne de aproape 600.000 lei.

Tiaelde. — Cine v'a spus asta ?

Berent. — Holst, consulul.

Tiaelde. — Holst habar n'are de nimic.

Berent. — E mai bine să procedăm cu multă prudență în afaceri de soiul acesta.

Tiaelde — Doamne, mie mi-i indiferent, dar acei pe care îi atinge vor protesta; asta e sigur.

Berent, (fără să răspundă la vorbele lui Tiaelde) Cred deci, că în loc de 400.000 să punem 280.000 lei.

Tiaelde, râzând. — 280.000 ; puneți, vă rog.

Berent.— După această evaluare noi nu putem să socotim pădurea din Stavon mai mult ca 112.000 lei.

Tiaelde.— Imi dați voe să vă spun că o asemenea evaluare ar fi o bancrută generală pentru coasta întregă.

Berent.— Vom vedea... dar să urmăăm... Ați socotit șantierul dumneavoastră și dependențele lui la 3.600.000 lei?

Tiaelde.— Da, cu cele două vase în construcție.

Berent.— Oh! sunt așa de puțin înaintate în starea în care se atle încât ar găsi foarte greu cumpărători.

Tiaelde.— Adevărat?

Berent.— Pentru aceasta nu pot să-l socotesc mai mult ca 224.000 și mi-e teamă să nu se găsească că și această cifră e ridicată...

Tiaelde.— Dacă îmi puteți găsi un șantier în această situație și cu aceste avantagii vi-l cumpăr când veți voi, și sunt sigur că cu prețul acesta câștig mai mult de jumătate numai făcând afacerea.

Berent.— Imi dați voe să urmez?

Tiaelde.— Cum doriți. Vă mărturisesc că începe să mă intereseze faptul că-mi văd proprietățile sub o lumină atât de nouă pentru mine.

Berent.— Ceeace însă ați prețuit prea mult e mai ales proprietatea pe care o locuiți aici, precum și pământurile, grădinile, clădirile, etc. Nu mai vorbesc de berărie, de fabrică; vom vorbi de ele

mai la urmă ! Dar ca casă de comerț mi se pare c'a fost socotită prea mult.

Tiaelde.— Intr'adevăr ?

Berent.— Și asta din cauza luxului, cu totul nefolositor pentru alții și care nu se poate socoti în caz de vânzare, mai ales cum e foarte cu puțință, când ar cumpăra-o un om dela țară.

Tiaelde.— Așa dar m'ați și vândut și m'ați și dat afară ! Oh, bun de tot.

Berent.— În toate evaluările mele trebuie să mă pun din punctul de vedere al unei vânzări.

Tiaelde, (liniștit se ridică). — Și ați prețuit totul ?

Berent.— Doamne, ceva mai puțin ca jumătate, adică aproape..

Tiaelde.— Nu, ertați-mă dacă întrebuințez un cuvânt pe care'l țin în minte de multă vreme ; dar aceasta e cam prea multă obrăznicie ? .. Cum ? Să te amesteci astfel în afacerile oamenilor, și sub cuvânt că le ceri părerea, pe hârtie, de socoteli să'i despoi de bunurile lor. Oh, nu !

Berent.— Nu vă înțeleg. Caut o bază pentru valorarea bunurilor acestui ținut, și ați spus-o dumneavoastră singur adineaori că personal nu vă privește cu nimic.

Tiaelde.— Se poate. Dar chiar în glumă, dacă îndrăznesc să mă exprim astfel, n'ai avea dreptul să ei socotelile pe care un om ți le-a împrumutat, ca să'l tratezi apoi ca mincinos, și...

Berent.— Doamne ! In zilele noastre sunt atâtea feluri de prețuiri a unei proprietăți, încât nu văd cum aceasta ar putea să...

Tiaelde.— Dar nu vedeți că chiar pe mine însumi mă chinuți în felul acesta. Căci toate aceste bunuri le-am câștigat prin munca mea, bucată cu bucată, cu prețul a mii de oboseli, a mii de neazuri, și că ele sunt opera mea, sângele meu, viața mea ...

Berent.— Vă înțeleg de minune, dar... să urmăm. Ați socotit berăria ?

Tiaelde.— Ajunge, domnule. Nu vă mai dau voie să urmați în felul acesta : alegeți alte proprietăți ca bază a evaluărilor dumitale și un alt sfetnic, care să guste mai bine felul acesta ciudat de a înțelege bunăcuviința.

Berent.— Imi pare rău, domnule, dar băncile ar fi dorit să audă răspunsurile dumneavoastră la observațiunile mele.

Tiaelde, (eșit din fire).— Ați trimis bilanțul meu băncilor ?

Berent.— Da ; cu observațiunile mele și ale lui Holst.

Tiaelde.— Asta e o vânzare nedemnă, domnule ; credeam că am aface cu un ca-valer...

Berent.— Oh, băncile sau eu, eu sau băncile, în fond e acelaș lucru, eu fiind însărcinatul lor de afaceri.

Tiaelde.— O insolență ca aceasta n'are nici o scuză !

Berent.— Vă stătuesc să nu întrebuițați

cuvinte grele, cel puțin deocamdată, și să vă ocupați mai de grabă de urmările care poate să le aibă trimiterea pe care am găsit de cuviință să o fac.

Tiaelde.— E treaba altora să le examineze.

Berent.— Da, știu... Banca lui Lind bunioară.

Tiaelde.— Eh! ce-are aface consulul Lind și cu bilanțul meu murdărit de mângăliturile Dumneavoastră și de acelea ale lui Holst?

Berent.— Doamne! văzând toată această sărbătoare și auzind acele bubuituri de tun, mi-am zis că poate... și mi-am luat voia să înștiințez banca cu pricina.

Tiaelde.— Și ați îndrăznit?... Dar n'ați jucat în toate astea decât un rol de spion. Dumneavoastră vreți cu totdinadinsul să mă ruinați.

Berent.— Vă temeți? dar credeam că situația dumneavoastră...

Tiaelde.— Nu e vorba de situația mea cât de purtarea d-voastră.

Berent (rece).— Mi se pare că am face mai bine dacă ne am întoarce la subiect; astfel din berăria pe care o...

Tiaelde.— Încă odată, ajunge, domnule! V'ați purtat în așa fel cu mine, încât nu mai poate să fie nimic între noi doi. V-am mai spus-o că sunt obișnuit să am aface cu cavaleri și nu cu slugoi.

Berent, (rece).— Cred că vă greșiți asupra situației. Datoria dumneavoastră la bancă

e destul de mare ca să fie îndreptăţită să vă ceară compturile. Şi natural că trebuie să ne lăsaţi să le întrebuiţăm cum credem de cuviinţă.

Tiaelde, (după o scurtă gândire).— Fie, atunci însă fără vorbă. Cu un cuvânt, rezultatul ?

Berent.— Cu un cuvânt, rezultatul e că v'aţi însușit un activ de 2.542.400 lei, iar eu nu vă dau decât 1.136.800 lei.

Tiaelde.— Adică îmi daţi un pasiv de peste 800.000 lei.

Berent.— Intr'adevăr, dacă însăși pasivul dumitale ar fi la fel cu al meu... dar...

Tiaelde, (batjocoritor).— Natural.

Berent.— De exemplu dividendul pe care 'l dă lichidarea Möller...

Tiaelde.— Fără amănunte, vă rog ; cu un cuvânt, pasivul este după dumneata de?...

Berent.— Să vedem, pasivul dumitale este în total de... după calculele dumneavoastră de... 1.960.000 lei, după ale mele de... 2.200.000 lei sau dacă vă place, de 2.222.640 de lei.

Tiaelde.— Şi asta face un deficit de aproape?...

Berent.— Un deficit de 1.508.840, lei sau în cifre rotunde, 1.500.000 lei.

Tiaelde, (ironic) oh, să luăm suma rotundă deocamdată.

Berent.— E deci între socotelile dumneavoastră și ale mele diferența că dumneavoastră vă scoateți un beneficiu de aproape 600.000 lei.

Tiaelde.— Vă sunt foarte îndatorat... Ştiți

în ce sentimente sunt acum? (Berent ridică capul). Imi pare că mă găsesc închis cu un nebun.

Berent.— Sentimentul acesta e de mult și al meu, domnule... Dar... ah, un cuvânt încă. N'am putut să socotesc și proviziunile de lemne pe cari le aveți în Franța, pentru că înșăși dumneavoastră ați uitat să le treceți. Poate că ar mai adăoga ceva la...

Tiaelde.— Nu e nevoie... Auzisem de mult vorbindu-se despre mojicia și brutalitățile dumitale, dar văd că realitatea întrece încă reputația pe care o ai. Și nu știu de ce nu ți-am arătat mai de mult ușa, dar în tot cazul o fac acum... Ieși, domnule!

Berent.— Vom eși în curând amândoi d'aici; (cinic) Dar mai nainte n'ar fi mai bine să vorbim și de falimentul dumitale?

Tiaelde.— Ha, ha, ha, ha! dar nu știți că chiar astăzi trebuie să primesc telegrafic, nu numai în deajuns ca să acoper totul deocamdată, dar ca să pot face față și pe viitor.

Berent.— Doamne! telegraful e o frumoasă invenție... deschisă tuturor.

Tiaelde, (după ce s'a gândit). — Ce vrei să spui.

Berent.— Am spus că toată serbarea aceasta și toate acele bubuituri de tun mi-au dat de gândit și... am telegrafiat și eu. Domnul Lind va primi fără îndoială

o telegramă pe bord și din partea casei sale ; cât despre bani...

Tiaelde.— Nu e adevărat ! N'ai îndrăznit să faci una ca asta ?

Berent.— Ba chiar cum ți-o spun !

Tiaelde.— Ticălosule... Dă-mi bilanțul ca să văd ce-am scris (Intinde mâna).

Berent, luându-l). — Oh, mă iartă !

Tiaelde.— Indrăznești să-l oprești ! Dar e al meu.

Berent.—Și chiar să-l pun în buzunar. Un cont falsificat, datat și sub-semnat ; la dracul, nu e fără preț.

Tiaelde.— Dar atunci ai hotărât să mă ruinezi cu orice chip !

Berent.— E multă vreme de când ți-ai pregătit singur ruina. Îți cunosc situația. De o lună sunt în corespondență cu toate locurile cu cari ai afaceri, atât aici cât și în străinătate.

Tiaelde.— Uitați-vă la ce trădări e supus un om cinstit ? De o lună sunt înconjurat de spioni, fără s'o știu. Un complot între prietenii mei și bănci, un om care se strecoară pe furiș în casa mea ca să-mi surprindă afacerile (Cu putere). Voiu sfărâma însă toate acestea ! Și vei vedea cât va costă încercarea de a sfărâma o casă ca a mea.

Berent.— Lăsați, a trecut vremea de fraze. Voiți să vă declarați falit de pe acum ?

Tiaelde.— Ha, ha, ha, ha ! Ar trebui să mă declar falit fiindcă ați făcut-o pe o bucată de hârtie, ha, ha !

Berent. — Vă mai puteți ascunde încă o lună, o știu ; dar, pentru dumneavoastră și mai ales pentru ceilalți, vă sfătuiesc să isprăviți cât mai curând. Acesta e chiar și scopul venirii mele aici !

Tiaelde—Deci mărturișiți. V'ați prezentat aici ca un prieten, ca un sfetnic care voiă să mă lumineze asupra situației. Trebuie să despărțim pe cei buni de cei răi ; și pentru asta ai cerut ajutorul meu.

Berent.— Tocmai așa ; dar aici nu există rău decât casa dumneavoastră și cele cari sunt în relații cu ea.

Tiaelde, (după ce se gândi).—Deci ai intrat în casa mea cu gândul de a mă ruina.

Berent.— O repet că nu eu sunt autorul falimentului dumneavoastră, ci dumneavoastră, dumneavoastră singur !

Tiaelde.—Și eu vă repet că falimentul meu nu există decât în imaginația dumneavoastră. Intr'o lună se pot întâmpla multe lucruri. Dați-mi 500.000 lei și pot să scap totul. Ar fi un lucru demn de un spirit ca al dumneavoastră ; veți fi lăudat că ați priceput numai decât situația, și astfel, veți scăpa mii de oameni făcând tot deodată și un viitor locului.

Berent. — Nu se prind la mine d'alde d'astea.

Tiaelde.— Vreți să vă dovedesc cu A+B că 500.000 lei mi-ajung să mă ridic din nou ? Peste trei luni se fac încasările ; vă voi arăta toate astea așa de limpede în cât...

Berent.— Veti cădea din decepție în decepție, lucru pe care îl faceți de trei ani încoace, dintr'ă lună într'altă lună.

Tiaelde.— Fiindcă în acești trei ani afacerile au mers tot scăzând din zi în zi. Dar acum criza s'a isprăvit, deci trebuie neapărat ca și afacerile să meargă.

Berent.— Astfel judecă toți escrocii.

Tiaelde.— Nu mă împinge la desnădejde. Știi prin câte am trecut de trei ani? Știi câte sunt în stare să mai fac?

Berent.— Copilării!

Tiaelde.— Ferește-te. Da, știi, sunt pe marginea prăpastiei. Am făcut în timpul acestor trei ani tot ce mi-a fost cu putință omenește să fac ca să scap. Indrăznesc să spun că mi-a trebuit o putere de uriaș ca să lupt cum am luptat. Merit să fiu răsplătit. Aveți toată împuțernicirea, toți au încrederea în dumneavoastră... deci vedeți ce rămâne de făcut: nu mă siliți să v'o spun eu: ar fi grozav, v'o jur, dacă ar trebui ca sute de oameni să se găsească ruinați din pricina d-voastră.

Berent.— Să isprăvim odată.

Tiaelde.— Să mă bată Dumnezeu dacă voi sfârși o asemenea luptă cu o declarație de faliment. Ar fi prea mișelesc.

Berent.— Dar cum vrei s'o sfârșești?

Tiaelde.— Nu e nici un mijloc la care să nu mă fi gândit, oh! și de mii de ori. Știu ce am de făcut, și toate aceste glume ticăloase de provincie și toată această

bucurie răutăcioasă a invidiei nu mă vor opri.

Berent.—Și... ce veți găsi?

Tiaelde.—Veți vedea... pentru ultima oară deci: nu primiți să-mi veniți în ajutor?

Berent.—Nu.

Tiaelde.—Indrăznești?

Berent.—Da.

Tiaelde (agitația în care se află îl face să piardă vocea care devine dintr'o dată blândă). — Dar d-voastră n'ați cunoscut niciodată des-nădejdea? Dar nu știți ce viață ticăloasă am dus în timpul din urmă? Acum însă s'a terminat. Și fiind-că d-voastră care singur m'ați putea scăpa, nu primiți să mă ajutați... ei bine fie! Veți împărți soarta mea!

Berent, răsturnându-se în fotel.—Drace, asta începe să fie serios.

Tiaelde.—Să lăsăm glumele acum. Ai putea să te căești. (Se duce la toate ușile, le închide, pune cheile în buzunar, deschide biroul și scoate un revolver. Incet. De câtă vreme credeți că-l am aici...?)

Berent, (liniștit). — Doamne! Din ziua în care l'ai cumpărat.

Tiaelde —Și credeți că eu care am fost stăpânul acestui oraș, omul cel mai bogat de pe coastă, aș putea să sufer rușinea unui faliment?

Berent.—E multă vreme de când o suferi

Tiaelde.— Aveți acum în mână scăparea și ruina mea. V'ați purtat în așa chip cu mine în cât n'am nevoie să vă menajez

de loc. Faceți raportul în așa chip ca să mai pot avea patru sute de mii de lei, n'am nevoie de mai mult, dar fără dobândă în anul acesta și tot mai pot să scap. Gândiți-vă la familia mea, la casa și la toți aceia pe care falimentul meu ar putea să-i târască cu mine. Gândiți-vă, dar gândiți-vă deasemenea și la d-voastră, fiindcă dacă n'o faceți, nici unul din noi nu va eși viu de aici.

Berent, (cu răceală arătând revolverul).—E încărcat ?

Tiaelde (încărcând revolverul). — Nu veți întârzia să vedeți... dar gândiți-vă.

Berent.—Am o propunere de făcut. Omoară-te mai întâiu pe d-ta și apoi pe mine.

Tiaelde (se duce drept spre Berent și îi pune revolverul în frunte).—Sfârșiți cu glumele sau iată cine le va opri.

Berent (se ridică și scoate din buzunar o hârtie).—Iată declarația dumitale de faliment. Semnând-o îți vei face datoria față de dumneata însuși, față de creditori și de familie; omorându-ne pe d-ta și pe mine comiți o crimă și o mișelie, atât... Hai, lasă revolverul și iscălește.

Tiaelde.—Nici odată. Ceeace fac e multă vreme de când sunt hotărât s'o fac.

Berent.—Atunci faceți ce vreți... Cât despre o lașitate nu mă veți face nici odată s'o comit.

Tiaelde, (face un pas înapoi și vrea să ochiască).— Hotărât ?

Berent. (se duce cu răceală spre dânsul și-l privește drept în față. Credeți că nu știu că acela care a tremurat atât de multă vreme în fața lui și a faptelor lui n'are decât vorbe iar nu fapte? N'ai să îndrăznești!

Tiaelde, (furios).—O să vezi. (Indreaptă arma).

Berent.—Ei bine, trage, cel puțin vei auzi zgomot, căci asta cauți. (Văzând că Tiaelde nu trage). Sau mai bine gândește-te la ceea ce faci, și iscălește.

Tiaelde.—Nici odată, vom muri amândoi eu și d-ta.

Berent.—Și calul D-v.?

Tiaelde.—Calul meu?

Berent.—Da, acela pe care l'ați cumpărat la ultimul faliment, la falimentul lui Möller. Impușcă-te cel puțin călare, pe ultima minciună pe care vei fi făcut-o pe pământ. (Văzând că Tiaelde nu trage). Sau mai bine fii cu inima deschisă, dacă ai curajul, și falimentul poate să-ți mai aducă fericirea pe care toată bogăția dumitale n'a putut să ți-o dea.

Tiaelde. — (Lasă încet arma și cade plângând pe un fotel. Tăcere).

Berent.—Ai luptat totuși în timpul acestor trei ani. Nu cunosc pe nimeni care să fi putut face ce ai făcut, dar te-ai omorât în luptă. Ca să scapi însă acum e prea târziu. Nu mai ai decât două chipuri de scăpare.

Tiaelde, (cu fața aseunsă între mâini plângând). Oh... oh...

Berent.—Mi-ai reproșat purtarea mea față

de d-ta dar nu m'am supărat. (Tăcere). Să vedem ! ai puterea să privești situația așa cum este și s'o privești ca om de inimă.

Tiaelde.—Oh !

Berent.—În fundul inimei trebuie să fii dezgustat de toate acestea ; ei bine, sfârșește odată.

Tiaelde.—Oh !

Berent, (se așează lângă dânsul. Tăcere).—Să vedem, nu ți s'ar părea oare bine să te reabilitezi tață chiar de dumneata ? Să trăești puțin și în sânul familiei, căci până acum n'ai prea făcut-o.

Tiaelde.—Oh !

Berent. — Am cunoscut în viața mea o mulțime de jucători și mi s'au făcut o mulțime de mărturisiri. Mai bine ca oricare altul înțeleg ce ai trebui să pierzi în timpul acestor trei ani : somnul, liniștea, pacea. Dar copii ! N'ai avut nici măcar vremea să te ocupi de ei. I-ai lăsat să trăiască și să crească la întâmplare, dar soția ?

Tiaelde.—Soția mea !

Berent.—Da, care la urma urmei a suferit necazurile tuturor acestor dineuri, tuturor acestor sărbători și care era bolnavă și obosită, după cum și este.

Tiaelde.—Buna și scumpa mea soție !

Berent.—Să vedem, nu ți-ar plăcea oare mai mult să te pui pe lucru ca odinioară decât să mai înduri ce-ai îndurat ?

Tiaelde.—Oh, de o mie și o mie de ori ?

Berent.—Ei bine atunci? Hai, curaj și iscălește.

Tiaelde, (căzând în genuchi). — Oh, ertare, ertare! nu știi ce îmi ceri. Copiii mei mă vor blestemă! Fiica mea mi-a și spus-o, o știu. Și prietenii mei? Prietenii mei care vor fi de asemenea ruinați din greșeala mea, ei și familiile lor... Oh... și lucrătorii, unde se vor duce? Știi că am peste patru sute? Gândește-te la ei și la familiile lor; ce se vor face dânsii? Oh, ertare, nu pot,, nu îndrăznesc, scapă-mă, scapă-mă. Am făcut rău că te-am amenințat, dar acum te rog! oh, te rog în numele tuturor acelor care merită mai mult ca mine, și pentru care îți ofer viața mea.

Berent.—N'o mai pot face, cel puțin astfel. Ceea ce-mi ceri acum ar fi din partea mea o nelegiuire, și...

Tiaelde.—Nu, nu, nu; arată socotelile la toată lumea; puneți-mă dacă doriți sub un consiliu de supraveghere, dar lăsați-mă să fac ceea ce cred că poate să scape totul. Veți vedea că toți interesații vor primi.

Berent.—Șezi aci, și să vorbim. Să vedem, ceea ce-mi spui acum, oare n'ai încercat-o timp de trei ani? În timpul acesta ai putut să te împrumuți după plac. La ce ți-a folosit însă?

Tiaelde.—Afacerile au mers rău.

Berent.—Ai amestecat atât de multă vreme neadevărul cu adevărul, în cât ai uitat legile cele mai...

merțului. Pentru ca să speculezi în anii răi ca și în cei buni trebuie să ai o temelie bună, fără asta...

Tiaelde.—Dar băncile ca și creditorii au interes ca să înlătore falimentul.

Berent.—Ce folos ar putea fi ca să susție o casă care cade ?

Tiaelde.—Măcar ca să-și scape capitalurile.

Berent.—Ah, da, trebuie o curatelă de faliment.

Tiaelde (cu un fulger de nădejde). — Vezi ! Atunci ?

Berent. — Dar mai întâi trebuie să pleci.

Tiaelde.—Trebuie să plec ?

Berent.—Cu propriile sale mijloace atacarea ar putea să meargă, nu însă cu fonduri împrumutate.

Tiaelde.—Nu cu bani împrumutați...

Berent. — Fără îndoială că înțelegi diferența.

Tiaelde. - Da, da.

Berent.—Vezi dar că nu rămâne alt-ceva de făcut decât să iscălești.

Tiaelde.—Să iscălesc !.

Berent.—Hârtia e-acolo ; aide, curaj.

Tiaelde (se duce să semneze). Oh, nu pot, nu, nu pot !

Berent. — Falimentul în curând va veni singur și atunci va fi și mai rău.

Tiaelde. — Oh ! Fie-ți milă de mine. Nu pot pierde speranța, gândește-te ., după o luptă ca a mea.

Berent.—Spune mai de grabă că n'ai curajul să-ți înduri înfrângerea.

Tiaelde.—Poate..

Berent.—Nici pe acela de a începe o nouă viață.

Tiaelde.—Știu și eu?

Berent.—Nici nu mai știi ce mai spui.

Tiaelde.—Nu, nu știu, nu știu, dar cruță-mă.

Berent.—Da, e disperare, într'adevăr mi-i milă de dumneata.

Tiaelde.—Oh, da, nu e așa? Oh, pune-mă la încercare! Ai încredere în mine. Spune ce-aș putea...

Berent.—Nu, nu, nu; mai întâi iscălește și apoi vom vedea.

Tiaelde (cade pe un scaun).—Oh... cum să mai îndrăznesc de-acum să privesc pe cine-va în față? Eu care am rezistat la tot și care i-am înșelat pe toți.

Berent.—E prea multă vreme de când te bucuri de o considerație pe care n'o meriți. E timpul să-ți ispășești și păcatele. Eu nu pot nimic.

Tiaelde.—Dar față de mine lumea va fi mai nemiloasă decât față de oricare altul. O merit, știu; dar n'am puterea s'o îndur.

Berent.—Oh, ești tare, acești trei ani de luptă o dovedesc.

Tiaelde.—Oh, fie-ți milă de mine! Singur dumneata mă poți scăpa.

Berent.—Nu ai de făcut altceva decât să iscălești.

Tiaelde.—Pentru ce nu mi-ai da un răgaz?

Dacă ai lua-o asupra dumatăle s'ar putea scăpa totul.

Berent — Na, iscălește hârtia; fiecare ceas pierdut e scump.

Tiaelde. — Oh! (cu condeiul în mână, rugându-se). Dar de ce să nu încercăm după tot ce-am suferit?

Berent. — Da, după ce vei fi iscălit. (Tiaelde iscălește și cade într'un fotel, Berent ia hârtia și o pune în buzunar). Mă îndrept acum spre tribunalul falimentelor, apoi la poștă. Probabil că vor veni chiar astă seară să facă inventariul. Așa dar dați de veste și familiei.

Tiaelde. — Dar cum vrei s'o fac? Dă-mi puțin răgaz, ai milă de mine.

Berent. — Cu cât vei face-o mai de grabă cu atât mai bine pentru domnia-ta și se înțelege, pentru alții. (Aparte). În sfârșit, iată prima parte câștigată.

Tiaelde. — Nu, nu mă părăsi, nu mă părăsi.

Berent. — Pot să spun să vestească pe soția dumatăle, nu-i așa?

Tiaelde. — Da.

Berent (arătând revolverul). — Ți-l las; acum nu mai văd nici-o primejdie. Dacă ai nevoie de mine trimite să mă caute.

Tiaelde. — Mulțumesc.

Berent. — Nu voi părăsi orașul decât după ce se vor sfârși întâile formalități. Dar țî-o repet: oricând vei avea nevoie de cineva, fie ziua sau noaptea, trimite după mine.

Tiaelde. — Mulțumesc.

Berent. — Ai bunătatea să-mi deschizi ușa?

Tiaelde. — Ah, da, e adevărat... iertați-mă... am... (Deschide ușa).

Berent(își ia pardisiul și pălăria). — Nu dorești să chem pe soția dumitale chiar acum.

Tiaelde. — Nu, am mai întâi nevoie să mă liniștesc; acum a trecut ce a fost mai greu.

Berent. — Chiar așa... (Sună).

Tiaelde — Ce faci?

Berent. — Vreau să fiu sigur înainte de a pleca ca soția dumitale...

Tiaelde. — N'ar fi trebuit s'o faci. (Servitorul intră).

Berent (privește pe Tiaelde).

Tiaelde. — Roagă pe doamna să coboare aici, o aștept.

Berent, (către servitor care pleacă). Chiar îndată!... Cu bine! (Tiaelde se lasă greoi pe fotoliu).

(Cortina cade).

ACTUL III

Acelaș decor ca în tabloul al doilea din actul al doilea

SCENA I

Tiaelde singur, apoi doamna Tiaelde

Tiaelde, (singur, așezat lângă ușe. Stă multă vreme acolo, nemișcat, apoi se ridică de odată). — De unde să încep?... După soția mea

vor fi copii, pe urmă lucrătorii..... pe urmă ceilalți... toți! Oh, dacă aș putea să plec, să dispar! Dar justiția?... Ah dacă aș putea cel puțin să am aer! (Se duce la fereastră la dreapta).

Ce zi frumoasă!... Dar, pentru mine?... (Deschide fereastra). Calul meu! (Se întoarce). Nu, n'am puterea sa-l privesc!... Dar, de ce e înșelat?... Ah, da, uitasem. Indată după convorbirea mea cu Berent trebuia să mă duc la... dar acum s'a isprăvit totul! (Se plimbă gânditor, apoi deodată).

Da!.. cu calul pot să ajung la port înainte ca vaporul să pornească în străinătate. (Se uită la ceas). Mai e vreme! Da, dar în urma mea?... Cine vine?

D-na Tiaelde, (intrând).—M'ai chemat?

Tiaelde.—Da, erai la tine?

D-na Tiaelde.—Mă odihneam.

Tiaelde.—Ah!... dormeai, te-oi fi deșteptat...

D-na Tiaelde.—Nu, nu dormeam, dar... (Vine în fața scenei).

Tiaelde.—Nu dormeai?... (aparte). Nu îndrăznesc s'o întreb...

D-na Tiaelde.—Ce vroeai?

Tiaelde.—Aș vrea ca să... (Vede că ea privește revolverul). Te miri că am scos revolverul, nu e așa? Vezi că... trebuie să plec și...

D-na Tiaelde, (rezemându-se de biurou). Trebuie să pleci?

Tiaelde.—Da... D. Berent a plecat chiar acum... l'ai fi auzit poate? (Ea nu răspunde),

Chestie de afaceri ! Trebuie să plec numai decât în străinătate.

D-na Tiaelde, (slab).—In străinătate ?

Tiaelde.—Oh, doar pentru câteva zile... deci nu-mi trebuie decât sacul de călătorie cu câte-va schimburi și două cămăși. Dar îmi trebuie numai decât.

D-na Tiaelde. — Nu cred ca sacul să fie desfăcut.

Tiaelde.—Cu atât mai bine ! Vrei să mi-l aduci ?

D-na Tiaelde.—Pleci ? acum ? Numai de cât ?

Tiaelde. — Da, cu primul vapor de străinătate ?

D-na Tiaelde.—N'ai timp de pierdut.

Tiaelde.—Nu pari tocmai bine ?

D-na Tiaelde.—Nu... nu e nimic.

Tiaelde.—Tot durerea de șale, așa-i ?

D-na Tiaelde. — Da... dar nu e nimic. Mă duc să-ți aduc geamantanul.

Tiaelde (însoțind-o până la scară). — Nu ți-e bine... dar, ai răbdare, o să fie mai bine.

D-na Tiaelde.—Dacă ți-ar merge bine ție cel puțin !

Tiaelde. — Ei, fiecare cu necazurile lui ! Ce vrei să faci ?

D-na Tiaelde. — Dacă am fi doi să le ducem ?

Tiaelde.—Necazurile mele tu nu le-ai înțelege; cât despre ale tale nici n'am putut...

D-na Tiaelde.— Oh ! nu... lasă. (Se urcă pe scară).

Tiaelde. — Vrei să te ajut ?

D-na Tiaelde.—Nu, mulțumesc.

Tiaelde.— Să bănuiască oare ceva?... Ea e mereu aceeaș ; îmi ia ori ce curaj. Dar nu e alt mijloc oare ! Să vedem ; mai întâi, bani ! Oi mai găsi câțiva napoleoni prin cutii. (Se duce la biou și deschide saltarul, numără câteva piese, ridică capul și-și zărește soția, care s'a așezat pe ultima treaptă a scării). Ești tot aici, scumpă prietenă ? Te-ai așezat jos ?

D-na Tiaelde.— Nu știu, nu-mi era bine, dar... acum mi-e mai bine, mă duc. (Se ridică și intră în cameră).

Tiaelde.— Sărmană femeie ! E istovită. (Incepe să numere). Nu... 5, 6, 7, 8, 10. Nu ajung. Imi trebuie mai mult... (caută). Dacă nu mi-o fi deajuns ; am ceasornicul și lanțul—18, 20, 24... Nu mai sunt. Oh, mai sunt și hârtii ! Aș fi trebuit să mă gândesc mai întâiu la hârtii. (Ia hârtiile și le pune pe biou). Oh, îmi vine să înebunesc... Oare nu mai vine ? Eră totul gata. Cât va suferi când va află !.. Mai puțin, totuși, dacă voi fi departe. Oamenii vor fi mai miloși cu dânsa și cu copiii...da... cu copiii mei ! Oh ! trebuie să plec și mă duc, trebuie ! Eu, aici ori aiurea, n'are a face ! Dar ei ! Ah, iat-o ! (tare). Vrei să te ajut ?

D-na Tiaelde.— Nu, mulțumesc ! Vrei să ei sacul !

Tiaelde, (ia sacul). (D-na Tiaelde coboară încet). — Dar, mi se pare mai greu ca azi dimineață.

D-na Tiaelde.—Zău ?

Tiaelde. — N'am decât câteva hârtii de pus. (Se duce spre biou, pune banii în buzunar și hârtiile în sac). Dar, într'însa sunt bani !

D-na Tiaelde. — Da... puțin. Ce mi-ai dat tu din când în când ; am crezut că poate ți-ar trebui.

Tiaelde.—Dar sunt... bani mulți.

D-na Tiaelde, (surâzând).—Parcă mai știi cât mi-ai dat ?

Tiaelde, (a parte). — Știe tot !... Oh ! Ana. (li întinde brațele).

D-na Tiaelde,— Henning ! (Se țin îmbrățișați și plâng.—Tăcere).

D-na Tiaelde.—Trebue să trimit să caute copiii ?

Tiaelde. — Nu... nu le spune nimic... mai târziu ! (Se îmbrățișează din nou).

Tiaelde, (luând sacul). Stai la fereastră ca să pot să te văd când mă voiu sui pe cal. (Inchide sacul, vrea să iasă și se oprește).— Ana !

D-na Tiaelde.—Henning !

Tiaelde.—Spune-mi că mă ierți ?

D-na Tiaelde.—Tot, tot îți iert !

Tiaelde, (vrea să iasă, dar întâlnește pe băiatul dela biou care intră cu o scrisoare). — Dela Berent ? (Deschide scrisoarea, o citește, vine în fața scenei și o citește iarăși dar tare).

«Eșind dela d-voastră, am văzut un cal înșelat. Spre a evita orice neînțelegere, îmi permit să vă înștiințez că poliția su-praveghează casa d-voastră.

Devotat *Berent*»

D-na Tiaelde, (rezemându-se de birou). — Nu poți să pleci ?

Tiaelde.—Nu ! (Tăcere. Lasă sacul și-și șterge fruntea).

D-na Tiaelde.—Henning, să ne rugăm împreună !

Tiaelde.—Ce vrei să spui ?

D-na Tiaelde.—Da ; să rugăm pe Dumnezeu să ne ajute. (Isbucnește în plâns. Tiaelde tace).

D-na Tiaelde.—Vino, Henning. (Cade în genuchi). Vezi bine că toată știința ta nu poate să te ajute la nimic.

Tiaelde.—Dar știu că nici asta nu ajută la nimic.

D-na Tiaelde. — Oh, încearcă ! Odată, o singură dată. (Tiaelde șovăește). Tu n'ai voit nici odată ! Tu nu mi-ai vorbit niciodată ! Tu nu te-ai rugat niciodată ; niciodată nu te-ai încrezut în cineva !

Tiaelde.—Taci !

D-na Tiaelde. — Dar ce ascundeai ziua o spuneai în somn. Căci oameni suntem, și oamenii trebuie să vorbească, vezi tu ! Dar eu nu dormeam și auzeam strigătele tale. Acum știi de ce numai am putere, pentru ce numai am somn noaptea și odihnă ziua. Am suferit poate mai mult decât tine. (Tiaelde plânge cu capul între mâini. Ea se ridică și se duce spre el). Ai vrut să fugi ! Când oamenii ne părăsesc nu-l mai avem decât pe El... Crezi tu că ași mai putea trăi de n'ar fi El ?

Tiaelde.—Și eu l'am rugat, dar totdeauna zadarnic.

D-na Tiaelde.—Henning, Henning!

Tiaelde.—Pentru ce nu mi-a binecuvântat munca și luptele mele?.. Pentru ce?.. Poți să-mi spui? Acum e prea târziu!

D-na Tiaelde.—Oh, nu s'a sfârșit încă totul.

Tiaelde (se ridică). Da, ceeace e mai greu a rămas încă de făcut!

D-na Tiaelde.—Fiindcă răul e în noi înșine, Henning! (Tăcere).

SCENA II

Cei dintâi — Valborg

Valborg, (apare pe scenă și se eprește văzând pe tatăl său).

D-na Tiaelde.—Ce vrei, copila mea?

Valborg, (de-abia ascunzându-și emoția).—Am văzut din odaia mea poliția împrejurul casei... se urcă...

D-na Tiaelde, (se așează în fotoliul în care era Tiaelde)—O știm, dragă. Tatăl tău, după o luptă grozavă, pe care numai eu și cu Dumnezeu o știm, s'a declarat falit chiar acum.

(Valborg a înaintat în fața scenei. Tăcere).

Tiaelde, ne mai putând suferi mult timp situația.—Aide, spune-mi acum ceeace Helga Müller a spus tatălui său!

D-na Tiaelde (se ridică).—Tu n'ai drep-

tul, Valborg : Singur Dumnezeu e judecător.

Tiaelde. — Spune-mi că nu mă vei iertă niciodată și că am pierdut pentru totdeauna stima și iubirea ta.

D-na Tiaelde.— Valborg, fata mea!

Tiaelde. — Că mânia ta și disprețul tău nu cunosc margini!

Vaiborg.—Oh, tată, tată ! (Ese).

Tiaelde, urcă scena ca și cum ar voi să urmeze pe Valborg, dar șovăește pe scară și se reazămă de rampă. D-na Tiaelde cade pe un scaun. Tăcere).

SCENA III

Iacobsen (îmbrăcat ca în actul trecut, având însă de data asta o haină de pânză în locul redingotei. Tiaelde nu-l vede decât când e la spatele lui ; îi întinde mâinele în semn de rugăciune, dar Iacobsen vine în fața lui).—Hoțule!

Tiaelde, dă înapoi.

D-na Tiaelde.— Iacobsen ! Iacobsen !

Iacobsen (nu ascultă). — Justiția e la ușe ! Registrele și hârtiile berăriei sunt confiscate. Lucrul a fost oprit și acolo și la fabrică.

D-na Tiaelde.—Doamne, doamne !

Iacobsen. — Și eu care am răspuns mai bine de două ori cât am.

(Vorbește încet, dar vocea îi tremură de ură și de emoție).

D-na Tiaelde.— Iacobsen !

Iacobsen — Nu-i spuneam eu de câte ori mă puneai să iscălesc „dar n'am atâta și

nu e cinstit?“ Dar el îmi răspundeă „numai de formă, Iacobsen, numai de formă“. „Dar e o formă necinstită“ îi spuneam; iar el îmi răspundeă: «Nu, e o formă comercială și toți negustorii fac la fel».

Cum tot ceceace știam despre comerț el mă învățase, îl credeam, firește. Și m'a pus să fac asta de atâtea și atâtea ori. Și acum datoresc mai mult decât aș putea plăti toată viața. Iată-mă dezonorat pentru totdeauna!..

Ce puteți răspunde la toate astea, dragă doamnă? (către Tiaelde) Vezi?... dumneaei nici nu îndrăznește măcar să te apere! Hoțule!

D-na Tiaelde.— Iacobsen!

Iacobsen.— Oh, doamnă! știți destul de bine cât vă cinstesc! Dar el! m'a făcut să înșel pe atâtea alții. Câți nenorociți nu am făcut în numele lui. Le spuneam că era binefăcătorul țării întregi, și că trebuie să-l ajutăm în timpuri grele... Și acum câte familii vor fi isgonite... fără adăpost! Și la asemenea treburi m'a întrebuințat! Ce om! (către Tiaelde) Nu știu, dar îmi vine să te...

D-na Tiaelde (se ridică).— Pentru mine, Iacobsen, pentru mine!

Iacobsen.— Da, pentru dumneata, doamnă, pentru dumneata, că știți prea bine cât vă stimez. Dar cum voiți de acum să mai privesc în față pe cei pe cari i-am lăsat pe drumuri? Lor nu le folosește nimic să știe cum s'a întâmplat; asta

n'o să le dea pâinea de toate zilele, nu! Dar soția mea? Cum vroți s'o mai privesc? Dânsa aveà atâta încredere în mine și în el! Dar copiii mei? E grozav pentru ei să audă toate astea pe toate străzile! căci în curând vor auzi multe spunându-se pe socoteala tatălui lor. Și dela cine vor auzi? Dela copiii acelora pe cari i-am ruinat.

D-na Tielde.—Dar tocmai pentru că pricipi acest lucru, cruță pe alții, Iacobsen, fii îngăduitor.

Iacobsen.—Oh, știți cât vă stimez, scumpa mea doamnă; dar e grozav când mă gândesc că nu mai avem o bucată de pâine, căci datorez mai mult decât aș putea să câștig toată viața. E grozav, vedeți. Ce ne vom face seara, eu și copiii mei? Și duminicile? Dar trebuie să i-o spun eu însumi. (cătrec Tielde) Hoțule! O să mi-o plătești! (Tielde fuge îngrozit către biurou; în aceeași clipă intră administratorul urmat de doi martori și de Sannæss. Tielde se duce spre fund și șovăind se reazămâ de biurou).

SCENA VI

*Aceeași. Administratorul, martorii;
Sannæss*

Adminstratorul (în urma lui Tielde).— Iertați-mă, dar hârțiile și registrele.

(Tielde îngrozit se duce spre cămin, unde rămâne rezimat).

Iacobsen (încet către Tiaelde). — Hoțule! (Tiaelde se așează pe un scaun, lângă ușe, ascunzându-și fața în mâini).

D-na Tiaelde (se ridică, apoi încet). — Iacobsen! Iacobsen!... (Iacobsen se apropie). Știi bine că n'a înșelat pe nimeni cu voință. N'a fost niciodată ceeace zici, și nu va fi niciodată. (Se așează).

Iacobsen. — Pentru dumneavoastră, buna mea doamnă, care știți cât vă stimez; dar dacă nici dânsul nu e un mincinos și un hoț apoi nu mai înțeleg nimic. (Doamna Tiaelde, își ascunde fața și cade pe scaun. Tăcere. Se aude în depărtare ca un murmur nelămurit de voci. Administratorul și martorii se opresc din seris).

D-na Tiaelde, (cu teamă). — Ce e asta?. San-næss și administratorul se duc la a doua, fereastră; Iacobsen la întâia).

Iacobsen. — Sunt lucrătorii șantierului, ai berăriei și ai fabricii. Lucrul e suspendat până la nou ordin; dar azi e zi de plată și nu și-au luat banii. (Administratorul își reia scrisul).

Tiaelde, (se ridică). — E adevărat, uitasem.

Iacobsen, (către Tiaelde). — Da, poftim de le vorbește și îți vor spune cine ești.

Tiaelde, (încet, arătându-i sacul de călătorie). — Vei găsi aci cu ce să-i plătești. Dar nu e de cât aur și hârtii; du-te în oraș și schimbă și apoi plătește-le.

D-na Tiaelde, (încet). — Da, fă așa, Iacobsen.

Iacobsen, (tot încet). — Fiindcă mi-i cereți dumneavoastră... în cazul acesta... Așa

dar... sunt bani înăuntru ? (Deschide sacul).
Hei ! dar sunt învăliți. Ah ! a voit să și fugă ! Și încă cu banii altora !... Și mai spuneți că nu e hoț ?

D-na Tielde, (încet).— Iute, sau de nu vine aici.

Iacobsen, (tot încet).— Alerg.

Administratorul.— Mă rog, nu poate ieși nimic de aici fără să fie trecut în inventar.

Iacobsen.— Azi e zi de plată și aici sunt bani !

Administratorul.— Atunci, se schimbă lucrurile. Iacobsen e om cinstit.

Iacobsen, (către doamna Tielde).— Ați auzit ! Și el m'a numit un om cinstit. În curând nu va mai fi nimeni s'o zică. (Trece în fața lui Tielde). Hoțule ! Mă voiui întoarce, lasă ! (Iese).

Administratorul, (care pare că a terminat, se apropie de Tielde).— Iertați-mă, dar aș dori să am cheile camerilor și ale mobilelor.

D-na Tielde.— Servitoarea vă va însoți. Sannaess, iată cheia dulapului ; în el vei găsi toate cheile. (Sannaess ia cheia).

Administratorul, (privește lanțul ceasornicului lui Tielde).— Ceeace aveți asupra domnieivoastre ca obiect de trebuință nu ne privește ; dar bijuteriile. (Tielde vrea să și desfacă lanțul).

Administratorul.— Nu, țineți-l ; trebuie numai să-l trec în inventar !

Tielde.— Oh ! nu țiu de loc.

Administratorul.— Cum doriți. (Tielde dă lanțul și ceasornicul unui martor. Adio).

Signe și Hamar au văzut scena de după ușa biuroului. Administratorul și Sannæs vor să iasă prin dreapta).

Administratorul.— Ușa e închisă !

Tiaelde, (ca deșteptându-se din somn).— Ah ! e adevărat. (Se duce să deschidă ; ceilalți ies).

SCENA V

*Tiaelde, doamna Tiaelde, Signe, Hamar,
(numai o clipă) apoi Valborg*

Signe, (repezindu-se pe scenă).— Mamă !... mamă !... (Se aruncă în genunchi).

D-na Tiaelde.— Da, copilă-mea ; acum a sosit timpul de încercare. Mi-e tare frică însă să nu ne găsească gata s'o îndurăm.

Signe.— Mamă, ce ne vom face ?

D-na Tiaelde.— Mare e puterea lui Dumnezeu !... Cine știe ?

Signe.— Voiu urmă pe Hamar la mătușa Ulla : vom plecă îndată.

D-na Tiaelde.— Da, dar asta depinde de mătușa Ulla, dacă va voi să te mai primească acum.

Signe.— Mătușa Ulla ?.. Ce spui ?

D-na Tiaelde.— Spun că ai fost totdeauna copilul răsfățat al unor părinți bogați, și că nu știi ce e viața.

Signe.— Hamar ? Nu e așa că mătușa Ulla mă va primi bucuros ?

Hamar, (foarte încurcat).— Doamne ! nu știu, eu.

D-na Tiaelde.— Auzi, Signe !.. Stăi, în câteva ceasuri vei învăța mai mult decât în toată viața ta...

Signe, (speriată spune încet mamei sale).— Vrei să spui că ?...

D-na Tiaelde. — Sst !.. (Signe își ascunde capul în genunchi, afară se aud izbucniri uriașe de râs).

Hamar, (se repede la fereastră).— Ce mai este ? (Sannæs, intră pe ușa din dreapta și se dace spre fereastră. Tiaelde, Signe, și doamna Tiaelde se scoală).

Hamar.—Calul a căzut în mâinile lor.

Sannaes.— L'au suit pe un fel de treaptă ca și cum ar voi să-l vândă.

Hamar. — Dau într'însul ! (Sannæs iese alergând).

Hamar (ia revolverul de pe biurou și îl încearcă dacă e încărcat)—Stați, că mă duc eu să le...

Signe.—Ce vrei să faci ? (Vrea să iasă, dar Signe aleargă după el și-l oprește).

Hamar.— Lasă-mă.

Signe.— Spune-mi ce vrei să faci ? Vrei să te duci la ei, singur ?

Hamar.—Oh, lasă-mă.

Signe (il prinde cu amândouă mâinele de gât). N'o să te întorci viu.

Hamar. — Bagă de seamă, revolverul e încărcat.

Signe.—Ce vrei să faci ?

Hamar (respingând pe Signe).—Hei ! să trag un glonte calului. E prea bun pentru dobitoacele acelea. Nu vreau să-l vândă nici în glumă, nici de-a binelea. Dar stai ! Voi trage mai bine de aici. (Se duce la fereastră).

Signe. — Dar poți să lovești pe cineva.

Hamar.—Oh, ochesc prea bine ca să se întâmple una ca asta ! (Ochește).

Signe. — Tată, dacă trage suntem pierduți !...

Tiaelde.—N'ai dreptul să tragi; calul ține de acum de massa falimentului.

Hamar.—Nu, a trecut timpul când te ascultam.

Tiaelde se repede la revolver : aceasta mișcare face să pornească o lovitură. Signe s'a repezit spre mama ei scoțând un țipăt. Afară, dar sub fereastră de data asta, răsună un strigăt repetat «trag în noi». Apoi se aude un sgomot de geamuri sparte, de pietre aruncate care pătrund în cameră prin ferestre, și iarăși se aud strigăte și isbucniri de răs. Valborg se repede către ușa biuroului și acoperă pe tatăl său cu corpul ei, rămânând cu capul întors spre fereastră. Se aude un strigăt sub fereastră : „după mine“!

Hamar (cu revolverul în mână se repede spre fereastră și strigă) : Da, încearcă dacă ai curaj...

D-na Tiaelde.— Doamne! or să vie aici!

Valborg.— Nu vei trage. (Se pune în dreptul lui).

Tiaelde.— E Sannæs și poliția. (In mijlocul strigătelor se aude „îndărăt, loc, loc“! Apoi un nou strigăt și o voce puternică stăpânind mulțimea și în urmă totul se depărtează și se liniștește încet, încet).

D-na Tiaelde.— Mulțumesc lui Dumnezeu

copilul meu, dar puțin a mai lipsit.. (cade pe un scaun). Henning, unde ești?

(Tialde, intră, se duce spre ea, îi trece mâna prin păr, apoi se întoarce foarte abătut și se depărtează. (Tăcere).

Signe (cade în genunchi lângă mama sa). Dar poate se vor întoarce?... Mamă... dacă am pleca?...

Signe.— Dar ce să ne facem acum?

D-na Tialde.— Ce o vrea D-zeu. (Tăcere). (Hamar se retrage spre fund, fără să fie văzut și dispare).

Valborg, încet.— Signe, privește.

D-na Tialde.— Ce e?

Signe.— Oh, o știam bine.

D-na Tialde, (mai nerăbdătoare).— Ce e?

Valborg. — Fiecare casă bogată își are locotenentul ei! al nostru a plecat, atâta tot!

D-na Tialde.— Signe, fata mea!

Signe, se aruncă în brațele mamei sale.—Mamă, mamă!

D-na Tialde.—Nu te plânge! Nu eră demn de tine!

Signe.— Oh, mamă, mamă!

D-na Tialde.— E chiar mai bine așa.... Copilă, nu mai plânge!

Signe.— Nu plâng . Da plâng... dar de rușine... oh!

D-na Tialde.— Rușinea?... Rușinea e numai pentru mine care nu am avut curajul să te opresc când știam adevărul. (Plânge).

Signe.— Oh, mamă!

D-na Tialde.— Da, în curând vom fi sin-

guri, cu totul singuri. De altfel nu mai avem nimic de pierdut de acum.

Valborg.—Iartă-mă mamă! căci trebuie să vă părăsesc!

Signe. — Tu Valborg? Să ne părăsești? Acum?

Valborg, (mișcată).—Nu trebuie oare să ne despărțim într'un fel sau altul? Fiecare trebuie să ne câștigăm viața... azi ori mâine?

Signe, (către sora sa, cu spatele spre spectatori). Dar eu, eu care nu știu să fac nimic, ce o să fie de mine?

D-na Tiaelde. — Ce rea mamă am fost!... Nimic, nimic n'am știut să păstrez! Nici măcar pe copiii mei.

Valborg.—Dar cum vrei să rămânem împreună? Noi nu putem să trăim din ajutoarele mesei cum se zice: E destul timp de când trăim din...

D-na Tiaelde.—Sst! Tatăl tău e aici! (tăcere) Valborg ce vrei să faci?

Valborg, (șilindu-se să fie liniștită).—Voi intra la Holst la birou; voi munci, voi învăța cum se fac afaceri... voi vedea?

D-na Tiaelder. — Nu știi unde te duci.

Valborg. — Se poate; dar știu prea bine ce părăsesc.

Signe.—Numai eu rămân ca sarcină... eu care nu știu să fac nimic.

Valborg. — Poți să faci ceva dacă vrei! Chiar de te-ai băga la cineva fată în casă... ce are de a face?... Dar să trăiești din

pomană, din mila altora? Oh, nici o zi, nici un ceas, nici odată!

Signe.—Dar mama ce se va face?

D-na Tiaelde, (eătre Signe). — Mama ta va rămâne lângă tatăl tău, fata mea!

Signe. — Singură? Când este atâta de bolnavă?

D-na Tiaelde. — Sântem doi, fiica mea.

Tiaelde, (înaintează spre dânsa, îi sărută mâna, apoi cade în genunchi lângă scaun cu capul pe genunchii soției lui).

D-na Tiaelde.— Ertăți pe tatăl vostru. copiii mei, e tot ce puteți face mai frumos. (Tiaelde se ridică și se duce spre fund, unde băiatul de curse apare cu o scrisoare în mână).

Signe, (întorcându-se). — O scrisoare dela dânsul? nimic alta?... Nu! (Băiatul dă scrisoarea lui Tiaelde).

Tiaelde.—Nu mai primesc scrisori!

Valborg, (privind scrisoarea). — De la San-naess?...

Tiaelde, (cu durere) — Și el!...

D-na Tiaelde, (ia scrisoarea) — Citește-o tu, Valborg să golim încaltea cupa dintr'odată toată! (Volberg i-a scrisoarea; băiatul ese).

Valberg, (deschide scrisoarea, citește câteva cuvinte, apoi înaintează și citește tare vădit mișcată).

„Scumpe și stimate domnule“

«Vă datoresc totul dela vârsta în care, tânăr de tot, m'ați primit la D-voastră. Nădăduesc dar că nu-mi veți lua în nume de rău propunerea pe care v'o fac în acest moment. Știți că acum vr'o opt

ani am moștenit câteva mii de franci. Cu banii aceștia am speculat mai ales în afacerile, pe care marele comerț nu le-a înghițit încă (se oprește puțin)... Această sumă — aproape patruzeci de mii de lei — v'o ofer, ca semn de recunoștință; căci, în fond, numai mulțumită dumnevoastră am putut să-i strâng. De altfel dumnevoastră o veți întrebuița cu mult mai bine decât mine. Dacă aveți trebuință de mine, voi fi prea fericit să rămân lângă dumnevoastră.

«Iertați-mă că o fac acest lucru în asemenea împrejurări, dar n'am putut face alt fel.

I. Sannaes.

(Tiaelde s'a apropiat de soția lui în timpul citirei).

D-na Tiaelde. — Henning, fiindcă din toți câți ai ajutat, unul singur nu te părăsește tot mai poți să te socoți fericit!

Tiaelde. — (Face un semn de aprobare și vine în fața scenei).

D-na Tiaelde. — Și voi, copiii mei, vedeți cum, el, un străin, a rămas credincios tatălui vostru!

(Tăcere! — Signe stă lângă biurou și plânge, Tiaelde e în fund și se plimbă în lung și în lat, apoi urcă scara).

Valborg. — Aș vrea să vorbesc cu Sannaess.

D-na Tiaelde. — Da, vorbește cu el, Valberg. Eu nu pot acum și nici tatăl tău nu poate:

vorbește-i tu ! (Se râdică). Vino Signe, vino să vorbim puțin împreună... E așa de mult de când n'am mai vorbit... Dar... uude e tata ?

Valborg. — S'a suit sus.

D-nn Valborg.—S'a suit sus? Da, are nevoie de odihnă, fără îndoială. Să dea Dumnezeu s'o găsească ! (Ese) Oh, ce zi ! Dar D-zeu ne va răsplăti de toate acestea...

Valborg, (se duc spre fund și sună : băiatul de curse intră)—Dacă domnul Sannaess e acolo roagă-l să poftească aici. (Servitorul ese a parte). Dacă o ști că îl chem eu, are să vie ? ?... (Ascultând) Da... vine !

SCENA VI

Valborg, Sannaess

(Sannaess, intră, apoi se oprește văzând pe Valborg, și-și ascunde mâinile la spate).—Dumnevoastră, Domnișoară ?...

Valborg. — Apropie-te, te rog.

Sannaess, (face câți-va pași înainte).

Valborg, (amabil). — Dar vino !

Sannaess, (acelaș joc).

Valborg. — Ai scris o scrisoare tatălui meu ?

Sannaess, (șovăind..)—Da...

Valborg. — Și i-ai oferit.

Sannaess. — Da... da... vreau să zic ; asta se înțelegea dela sine.

Valborg.—Se înțelegea dela sine zău ?.. Nu sunt de loc de părerea asta. Fapta asta face onoare celui ce o face. (Tăcere).

Sannaess, (cu stângăcie). — Sper că va primi ?

Valborg. — Nu știu.

Sannaess, (se oprește și cu grijă). — Așa dar ... nu primește ?... Nu !...

Valborg. — Vă jur că nu știu nimic. Depinde... dacă îndrăznește ?

Sannaess. — Dacă îndrăznește ?

Valborg. — Da. (Tăcere)

Sannaess, (timind și stângaci). — Mai aveți ceva de poruncit, Domnișoară.

Valborg, (zâmbește). — Să-ți poruncesc ? N'am nimic să-ți poruncesc, Sannaess... Dar ai propus tatălui meu să și rămâi la dânsul ?

Sannaess. — Da, da.... adică dacă tatăl dumneavoastră vroește ?

Valborg. Nu știu. În cazul acesta veți fi trei : tata, mama și d-ta. Nimeni altul.

Sannaess. — Ah !. . ah !... Dar... d-voastră amândoi ?

Valborg. — Cât privește pe Signe nu știu ce a hotărât. Cât despre mine părăsesc casa chiar astăzi.

Sannaess. — Cum ?... Dumneavoastră ?...

Valborg. — Intru în tr'un birou. Ar fi prea singuratec aici prea trist... (Tăcere) Poate că nu te-ai așteptat la așa ceva ?

Sannaess. — Eu ?.. Nu... da... adică... În acest caz tata dumneavoastră va avea și mai mare nevoie de mine...

Valborg. — De sigur. Dar... ce folos poți să ai legându-ți ast-fel viitorul de acela

al tatălui meu. E atât de nesigur. Cine știe ce se poate întâmpla de acum?

Sannaess.— Viitorul meu?...

Valborg.— Da, un tânăr trebuie să se gândească la viitorul său.

Sannaess.— Da, da, vreau să zic... gândeam numai că la început ar putea să-i fie așa de greu... și...

Valborg.— Dar eu de dumneata vorbesc. Ai trebui să ai vre-un gând, vr'un plan pentru mai târziu?...

Sannaess.— Vă rog, să nu mai vorbim de mine.

Valborg.— Ba tocmai de asta aș vrea să vorbesc. Să vedem cinstit ce gând ai?

Sannaess.— Fiindcă doriți cu tot dinadinsul să le știți, iată: Am în America părinți bogați, cari doresc de multă vreme să mă duc acolo. Voi găsi foarte de grabă o atacere bună și o situație...

Valborg.— Da?... Atunci pentru ce n'ai primit mai de mult? (Sannaes tace).

Valborg.— Atunci ai făcut un sacrificiu destul de mare că ai stat la noi. (Sannaess tace).

Valborg.— Și-ar fi unul și mai mare... prea mare acum.

Sannaess.— Un sacrificiu? Oh, nu, niciodată nu mi s'a părut un sacrificiu!

Valborg.— Dar tatăl meu n'are dreptul să primească așa ceva din partea d-tale?

Sannaess, (îngrozit).— De ce nu?

Valborg.— V'am spus: fiindcă de data asta

ar fi prea mult; și în tot cazul eu mă voi împotrivi.

Sannaess, (aproape rugându-se).—D-voastră d-șoară ?

Valborg.—Da, d-ta nu mai ai timp de jertfit pentru noi.

Sannaess.— De jertfit ? dar timpul acesta mi se pare așa de dulce mie.

Valborg.— După ce voi fi vorbit cu tatăl meu, cred că mă va pricepe.

Sannaess, (cu frică).—Ce vreți să spuneți ?

Valborg, (cu încetineală).— Că cauza care te îndeamnă să faci toate astea, care te-a ademenit să faci atâtea jertfe și care acumă încă te . .

(Tăcere. Sannaess își lasă capul în jos, îl ascunde între mâini, apoi le aruncă deodată înapoi și rămâne ca țintuit).

Valborg, (încet, dar rece).— E multă vreme de când am învățat să citesc gândurile.

Sannaess, cu amărăciune.— E multă vreme de când a-ți învățat să fiți crudă d-șoară și nedreaptă.

Valborg, (jignită, apoi cu blândețe). — Să nu spui asta, Sannaess: nici din răutate nici din cruzime nu mă gândesc acum la viitorul d-tale Sannaes, ci pentru că vreau să te scutesc de desamăgiri.

Sannaess, (cu durere).— Oh !

Valborg.— Fii drept cu d-ta însuți, Sannaess, și vei vedea că n'am spus decât adevărul.

Sannaess, cu stânganie, dorind să șeară.— Mai aveți ceva de poruncit d-șoară ?

Valborg. — N'am nimic să'ți poruncesc Sannaes, ți-am mai spus'o. Din contră îți spun rămas bun! Și înainte de a pleca îți mulțumesc, oh, din adâncul inimei pentru tot ce ai făcut pentru mine... pentru noi toți! Rămâi cu bine, Sannaess! (Sannaess se pleacă).

Valborg. — Nu-mi dai mâna? Oh, e adevărat, te-am jignit eri... îți cer ertare!

(Sannaess se pleacă și vrea să iasă).

Valborg. — Sannaess, să ne despărțim ca prieteni; d-ta pleci la America, eu mă duc în străini. Să ne urăm noroc bun cel puțin.

Sannaess, (înduioșat.) — Rămâi cu bine d-șoară. (Vrea să iasă).

Valborg. — Sannaess I.. Mâna I... Mâna dumneitale?

Sannaess, (se oprește). — Nu, d-oară!

Valborg. — Sannaess nu fii rău cu mine căci n'am meritat. (Sannaess vrea să iasă).

Valborg. — Sannaess!

Sannaess, (eprindu-se). — A-ți putea să vă sgârieați mâinile, domnișoară. (Vrea să iasă).

Valborg, (cu vioiciune). — Ei bine, fie; acum însă și d-ta m'ai jignit după cum te-am jignit și eu, (cu blândețe). Nu mai avem deci nimic împreună. De ce nu ne-am și ertat?

Sannaess. — Fiind-că chiar adineauri m'ai jignit și de data asta și mai adânc.

Valborg. — Oh, asta e prea mult. Cum?

Îți spun asta ca să înlăturăm o situație falsă între noi, ca să te scutesc pe

d-ta de o decepție de neînălăturat... și spui că te-am jignit? Cine din noi doi a jignit pe celalt.

Sannaess. — D-voastră singură... îndrăznind să bănuieți la mine asemenea gânduri.. Cum mi-ați pângărit cea mai frumoasă faptă a vieții mele.

Valborg. — Atunci e fără voe și sunt fericită că m'am înșelat.

Sannaess. — Intr'adevăr, sunteți fericită că nu sunt un ticălos, nu-i așa?

Valborg. — Cine ți-a vorbit de asta?

Sannaess. — Dar d-voastră!.. Cum? d-v. care știți slăbiciunea pe care o am față de dv.! Să credeți că m'ași putea folosi de nenorocirea tatălui d-tale ca să... Oh, nu, nu pot să dau mâua aceleia care a gândit astfel despre mine. Și fiindcă m'ați făcut să-mi es din sfiala pe care o aveam față de d-voastră, dați-mi voe să vă spun că aceste mâini pe cari eri n'ați voit să le atingeți s'au înăsprit astfel doar în serviciul tatălui d-voastră, și pe legea mea, tocmai d-voastră, fiica lui, nu vă erà dat să le batjocoriți. (Vrea să iasă dar se'ntoarce). Dar... un cuvânt încă, dacă îmi dați voe: în loc de a vă părăsi părintele în aceste zile de nenorocire, duceți-vă mai bine de-l căutați, luați-i mâna, și rămâneți pelângă dânsul: asta ar fi mai bine decât să vă îngrijii de viitorul meu. Fiți liniștită, mă voi îngriji eu singur. Si când vă veți înăspri mâinile în serviciul său, care va fi greu de data asta atunci veți înțelege

cât de mult m'ați făcut să sufăr. Acum nu sunteți în stare. (Se întoarce spre ușa biuroului ca să iasă).

Valborg (a parte). Zău e nebun!.. Și totuși?..

Tiaelde, (din năuntru).— Sannaess!

Sannaess, (respunzând).— Iată-mă!

Tiaelde, (apărând în capul scării). — Sannaess! Sannaess! Am văzut pe Iacobsen intrând. (Coboara scara și vine în mijlocul scenei: Sannaess îl urmează). De sigur că vine să mă caute ear... e o mișelie din partea mea... dar nu pot... astăzi cel puțin, acum nu... Oprește-l, nu-l lăsa să intre. Știu că va trebui să bea paharul până în fund... dar nu dintr'o dată: nu pot. (Iși ascunde fața mâini).

Sannaess.— N'o să vie, fiți pe pace; alerg să-i es în cale. (Ese).

Tiaelde, (a parte). — Oh, e greu, e prea greu.

Valborg, (se duce spre el).—Tată. (Tiaelde o privește).

Valborg.— Tată? știi banii pe cari ni-i oferă.

Sannaess.—?... Ei bine, primești-i.

Tiaelde, (mirat). Ce vrei să zici?

Valborg.— Vreau să zic că dacă primești, nu voi mai plecâ, ci voi rămâne și eu cu voi aci.

Tiaelde.— Tu, Valborg?

Valborg.— Da, și fiindcă vorbeam să mă apuc de comerț... să intru într'un biuro... de ce n'aș intra la tine.

Tiaelde.— Nu te înțeleg.

Valbog.— Nu mă înțelegi ? Ascultă ! Cred că aș putea să fiu de vre-un folos într'un biuro. Ei bine ! Am putea să începem din nou și să încercăm să plătim creditorii.

Tiaelde.— Tu ! Dar ce idee ! Cine ți-a spus asta ?

Valborg, (petrecându-i brațul în jurul gâtului).— Tată, iartă-mă de tot ce am făcut. Vei vedea cât am să lucrez de acum ca să câștig timpul pierdut.

Tiaelde.— Valborg ! Copilul meu !

Valborg.— Simt mare nevoie să iubesc și să muncesc. (Il ia mângâietor de gât). Oh, tată, cât te iubesc și cum voi lucra pentru tine de-acuma !

Tiaelde.— În stârșit ! ești tu fiica mea ! te găsesc iarăși așa cum erai când erai mică ! Dar e atâta vreme de când nu ne-am văzut.

Valborg.— Să nu mai vorbim de toate astea ! Să ne gândim la viitor de acum ; „Afacerile pe cari marele comerț le-a lăsat neatînse“ a zis Sannaes.

Tiaelde.— Îți aduci aminte de asta ?

Valborg.— Oare nu e pentru noi asta de acum ? Cine știe ? Un viitor poate ?.. O căsuță mică, departe pe coasta, unde voi putea să te ajut, unde Signe va ajuta pe mama... Dar acuma vom începe a trăi adevărata viață.

Tiaelde.— Ce bucurie ar fi !

Valborg.— Oh, da : o familie unită e de neînvinc.

Tiaelde (ca cofundat în gânduri). — Astfel de ajutor acum !...

Valborg. — Da, acum cu toții la muncă, toți împreună ; cât de singur ai fost până acum ! De acum însă vei avea împrejurul tău, numai zâne ; vei vedeă numai fețe voioase și mâini harnice, și vom fi la masă cu toții, seara ca și altă dată când eram mici.

Tiaelde. — Oh ! și asta ..

Valborg. — După plîns vine răs ! După noapte și zorii zilei, așa și trebuie. Dar acum e pentru totdeauna. Căci de acum avem o țintă în viața noastră.

Tiaelde. — Dar mama ta, Valborg ? Săi ducem și ei vestea cea bună.

Valborg. — Oh ! cât am învățat astăzi, co iubesc.

Tiaelde. — Pentru dânsa vom munci cu toți de acum !

Valborg. — Da, pentru dânsa care are atâta nevoie de liniște ! Hai ?

Tiaelde. — Sărută-mă întâi, micuțo ! E atâta vreme de când nu m'ai sărutat !

Valborg, se aruncă în brațele lui. — Tată ! (tăcere).

Tiaelde. — Hai la mama, de acum ! (Es).

(Cortina)

ACTUL IV

Trei ani după aceea. O seară de toamnă la țărmul mării. În fund golful, liniștit; Spre dreapta se zărește o stâncă, formând în dosul ei o mică baie în care se leagăna un brick gata de plecare sau care tocmai a sosit.

La stânga, spre fundul scenei, o casă de lemn în stil norvegian. În față o mare fereastră deschisă; prin fereastră se vede Valborg lucrând la un biurou.

Scena formează un buchet plantat cu mesteacăur. Împrejurul casei flori.

În față; la dreapta și la stânga două mese de marmoră, cu scaune de lemn împrejur. În fund, la dreapta un scaun lung, singur pe care tocmai la părăsit cineva.

SCENA I

Valborg (în dosul ferestrei) Tiaelde, d-na Tiaelde, apoi Signe La ridicarea cortinei: Valborg e singură pe scenă, apoi intră Tiaelde, dând brațul d-nei Tiaelde).

D-na Tiaelde.— Ce frumoasă zi mai avem și astăzi!

Tiaelde.— Strălucită! Dacă ai fi văzut, azi noapte! Nici un val! În depărtare câteva vapoare ce deabea se zăreau, pânzele unui vas cu trei catarge și micile bărci de pescari care alunecau încet fără nici un sgomot... Era ceva desfătător!

D-na Tiaelde.— Și când te gândești! Ce furtună am avut mai acum vro două zile.

Tiaelde.— Da !... și asta mi-a amintit furtuna care a trecut peste noi acum trei ani ? Poți să mă crezi că m'am gândit la asta toată noaptea.

D-na Tiaelde.— Vino să șezi aci !

Tiaelde.— Nu ne isprăvim plimbarea ?

D-na Tiaelde.— Soarele e atât de tare...

Tiaelde.— Nu mi se pare...

D-na Tiaelde, (mângâetoare). Oh ! nu uriaș ca tine ! Dar mie mi se pare, oh ! Și apoi de... ascultă... Aș vrea atâta să stau nițel de vorbă cu tine, să te văd puțin.

Tiaelde, (ia un scaun). Ei. bine fie cum vrei !

D-na Tiaelde.— (îi ridică pălăria și îi sterge fruntea). Ce cald ți-e ! (Privindul cu admirație). Cât ești de frumos așa.

Tiaelde, (râzând). Din, fericire ai tot timpul acum să mă admiri !

D-na Tiaelde.— De când nu mai pot să umblu, vrei să zici ?... E tot un pretext pe care lai găsit ca să mă resfeți și mai mult

Tiaelde.— În sfârșit ! (suspină) E prea frumos e chiar ce poți le ieși toate în bine... Și unde mai pui că ești singură care ai păstrat o urmă din nenorocirile noastre.

D-na Tiaelde.— Eu singură ? Bine, dar părul tău alb ? Oare asta nu e și el o urmă ? Cât despre boala mea, zilnic mulțumesc lui Dumnezeu că mi l'a trimis, mai întâi nu sufăr de loc și apoi îmi arată cât de buni sânteiți cu mine, toți.

Tiaelde.— În sfârșit ești fericită acum ?

D-na Tiaelde.— Da, prea fericită.

Tiaelde.— Veșnic să te lași mângâiată și să ne mângâi pe toți!

Valborg, (la fereastră).— Tată, am isprăvit socotelile.

Tiaelde.— Ți-a eșit ca și mie?..

Valborg.— Aproape. Trebuie să le și trec în cartea mare?

Tiaelde.— Ah, ah! Ești fericită acum când merg afacerile!... Ah, da, nu mai e acelaș lucru, să conduci o casă în plină prosperitate sau să încerci să scapi una care se prăbușește. (Valborg trece socotelile în cartea mare).

D-na Tiaelde.— Și totuși îți mai amintești ce greu vi s'a părut s'o părăsim?

Tiaelde, (vorbind ca pentru sine).— Da... da.. mă gândeam la toate astea noaptea trecută... și totuș dacă Dumnezeu mi-ar fi dat atunci cea ce-am cerut, cine știe cum am fi eșit?... La toate astea mă gândeam.

D-na Tiaelde.— Pentru ce te mai gândești la toate lucrurile astea, dragul meu? De sigur că sfârșitul acestui faliment ți le-a adus aminte.

Tiaelde.— Da.

D-na Tiaelde.— Adevărul e că : chiar eu, de eri, de când Sannaes a plecat, nu m'am gândit la alt-ceva. Vezi că azi e o zi mare pentru noi ; suntem liberi deacum (Cu drăgălașie). Pentru asta chiar, Signe ne-a făcut o mică sărbătoare... o masă.. dar știți (face un gest). O să vezi de s'a distins! Iat-o că vine.

Tiaelde.— Mă duc să văd puțin socotelile lui Valborg.

Signe, intră cu un sort de bucătărie ținând un castron în mână—mama, vrei să guști supa? (și dă o lingură cu supă).

D-na Tiaelde.— Să vedem!... (Gustă) Hum! minunată!... Poate puțin cam deasă... dar totuși.. Nu! e bună așa. Oh tu o să te faci o vajnică gospodină, vei vedea!

Signe Nu e așa?... Dar Sannaess s'a întors?

D-na Tiaelde.—Nu tatăl tău o așteaptă să cadă chiar acum.

Tiaelde, La fereastră pareă ar urmă o convorbire.— Dar nu, stai așteaptă să vii să văd (ocolește și intră; ajunge, se găsește lângă Valborg, înăuntru.

D-na Tiaelde.— Signe! ascultă aș vrea să te întreb ceva.

Signe.— Pe mine?

D-na Tiaelde.— Ce eră scrisoarea pe care ai primit-o aseară?

Signe.— Bănuiam eu că tocmai de asta ai să mă întrebi. . Nimic mamă!

D-na Tiaelde.— Adevărat?... Nimic care să te fi întristat?

Signe, (râzând).— Pe mine? Toată noaptea am dormit dusă, așa că...

D-na Tiaelde.— Atunci, cu atât mai bine Totuși n'ai aerul să râzi din inimă. .

Signe. — Poate să fie ceva adevărat... Dacă ai ști cât mie de rușine... oh!... dar numai atât, ți-o jur.

D-na Tiaelde.— Atunci, cu atât mai bine.

Signe, (ascultând și privind spre fund la dreapta Dar... se aude o trăsură! Trebuie să fie Sanness (aleargă să vază). E dânsui. (Ducându-se spre mama ei). Se întoarce prea de grabă și noi nu vom putea să mâncăm de cât peste o jumătate de ceas!

D-na Tiaelde. — Nu face nimic!

Signe, (strigând). — Tata, a sosit Sannaess.

Tiaelde. — Ah, bine! viu: (Signe ese prin stânga, Tielde ese din casă)

SCENA II

*Sannaess, Traelde, d-na Sraelde
Valborg*

(Tiaelde și d-na Tiaelde) — Bună ziua, bună ziua, ce mai faci?

Sannaess. — Foarte bine, mulțumesc. (Își pune mantaua de praf și mănușile de călărie pe un scaun și înaintează spre fața scenei).

Tiaelde. — El?

Sannaess. — Ei bine, totul e isprăvit, și!

D-na Tiaelde. — Și mai rămâne?

Sannaess. — Aproape cât am crezut și noi.

Tiaelde. — Așa dar cam cât spusese Berent?

Sannaess. — Da, aproape. De altfel potim, vedeți singuri. (Ii dă o legătură de hârtii).

Tiaelde, (care a deschis pachetul se uita și citește :) Deficit... 336.000 lei.

Sannaess. — Am declarat din partea Domniei-voastră că veți plăti suma întregă; dar așa cum veți crede de cuviință. Și...

Tiaelde. — Și...

Sannaess. — Și pe loc am plătit lui Iacobsen mai mult ca jumătate din datorie.

D-na Tiaelde, (veselă). — Oh!

Tiaelde, (ia un creion și notează pe marginile unei hârtii).

Sannaess. — Erau cu toții foarte mulțumiți și m'au însărcinat să vă salut din partea lor.

D-na Tiaelde. — Oh, când e vorba de bani prietenii se întroc totdeauna.

Tiaelde, (oare a isprăvit). — Ei bine, dragul meu, dacă ăfacerile noastre vor merge tot așa în vr'o doisprezece ani totul va fi plătit.

D-na Tiaelde. — Doisprezece ani?... Dar, dragul meu, cam atât mai avem doar de tuăit!

Tiaelde. — Ei bine, vom muri fără nimic și? ce are a face?

D-na Tiaelde. — Oh, de sigur! De altfel, numele pe care îl lași copiilor tăi face și el ceva...

Tiaelde. — Ș'apoi la urmă, vor avea afacerea dacă vor voi s'o continue.

D-na Tiaelde. — Auzi, Valborg?

Valborg, (la fereastră). — Da mamă (Sannaess o salută, ea se scoală). Mă duc să văd pe Signe și să-i spun vestea cea bună. (Ese).

D-na Tiaelde. — Și Iacobsen ce-a spus? Cinstitul Iacobsen!

Sannaess. — Eră foarte mișcat ca de obicei. Trebuie să vie neapărat astăzi.

Tiaelde, (răsfoind mereu hârtiile). — Și Be-reut?

Sannaess.—Vine în urma mea ; mi-a spus să vă anunț și să vă spun bună ziua.

Tiaelde.— Cu atât mai bine... Ii dato-ream atât...

D-na Tiaelde.— Da, a fost aproape un sal-
vator pentru uoi. Dar, fiindcă e vorba de
salvator... Sannaess, vreau să te întreb
ceva.

Sannaess.— Pe mine, doamnă ?

D-na Tiaelde.— Da; servitoarea mi-a spus
că eri plecând în oraș ți-ai luat aproape
toate lucrurile. Adevărat ?

Sannaess.— Da, doamnă.

Tiaelde.— Ce înseamnă asta ? Nu mi-ai
vorbit de așa ceva.

D-aa Tiaelde.— Am crezut mai întâi că e
vr'o neînțelgere. Dar acum te întreb-și eu,
Sannaess, ce însemnează asta ? Ai vr'o
călătorie de făcut ?

Sannaes, (a luat un scaun în mână și îl învâr-
tește cu stângăcie între degete).— Da, doamnă.

Tiaelde.— Și unde vrei să te duci ? Nu
mi-ai spus nici odată nimic.

Sannaess.— Nu, dar mi-am zis într'una
că din ziua când falimentul se va termina
nu mai am nimic de făcut aici.

Tiaelde } de odată Vreți să ne părăsiți ?
D-na Tiaelde } Vrei să ne părăsești ?

Sannaess.— Da.

Tiaelde.— Dar,... pentru ce ?

D-na Tiaelde.— Unde vrei să te duci ?

Sannaess.— La familia mea în America.
Acum pot fără să aduc nici o pagubă,

să-mi retrag capitalul din afacere și să mă duc acolo.

Tiaelde. — Dar... firma socială ?

Sannaess. — De oarece am păstrat'o pe aceiaș până acum !

Tiaelde. — Da.. dar îu sfârșit, Sannaess, ce înseamnă asta ? Pentru ce ?

D-na Tiaelde. — Nu ești oare bine aici ? Unde toată lumea te iubește ?

Tiaelde. — Dar în sfârșit, aici ai de-acum acelaș viitor ca și în America !

D-na Tiaelde. — Noi cari am fost nenorociți împreună, trebuie oare să ne despărțim tocmai când ne surâde fericirea ?

Sannaess — Oh, știu, cât vă datoresc dumnevoastră amândurora !

D-na Tiaelde. — Tu nouă ? Dumnezeule ! dar noi îți datorăm totul, Tie.

Tiaelde, — Și nu vom putea nici odată să ne plătim de ceea ce ai făcut pentru noi ! In sfârșit... ce înseamnă Sannaess ?

SCENA III

(Acciași) Valborg, Ligne

Signe, (care a lăsat șortul de bucătărie).— Oh, ce fericire tată, ce fericire !... mamă, Valborg mi-a adus vestea cea bună !.. Ei bine! Sannaess ? S'a isprăvit tot ? In sfârșit !... Dar n'aveți aerul de a fi mulțumit..

Vaiborg — Dar ce este ?

D-na Tiaelde. — Sannaess vrea să ne părăsească, copii mei. (Tăcere)

Signe, (întorcându-se). — Dar, Sannaess !...
Tiaelde. — Dar de ce nu ne-ai spus nici un cuvânt despre asta... de atâta vreme? ... Sau poate... ai spus cuiva dintre noi?

D-na Tiaelde (face un semn din cap).

Signe, (tot așa). — Nu !

Sannaess. — Doamne, fiindcă... fiindcă... fiindcă vroiam să plec îndată ce voi fi spus-o ! Altfel ar fi fost prea greu.

Tiaelde — Dar în sfârșit... trebuie să ai o cauză... o cauză serioasă ? Căci de sigur că e de trebuință această plecare... nu e așa ? O trebuință de nelipsit ?..

Sannaess, (tace).

D-na Tiaelde. — Nu poți să ne-o spui?

Sannaess, (rușinat). — Nu. (Tăcere)

D-na Tiaelde. — E și mai greu pentru noi, Sannaess. Cum ? D-ta care știai tot ce e al nostru, căruia nu i-am ascuns niciodată nimic, ai putut să ne ascunzi ceva ?

Sannaess. — Nu-mi faceți nici o vină din asta, doamnă ! Credeți că dacă aș putea să stau aș sta și dacă aș putea să vă spun de ce plec, v'aș spune-o. (Tăcere).

Signe, (îăcet către mama sa). — Poate vrea să se însoare ?

D-na Tiaelde, (tot așa). — Cine îl oprește ? fiindcă e la noi ? Asta îmi place ! Pe cine va alege Sannaess ne va fi scumpă ori cine ar fi.

Tiaelde, (punându-și mâna pe umărul lui Sannaess). — Dacă nu îndrăznești să nu ne-o spui la toți, spune-o cel puțin unuia din-

tre noi. E ceva la care noi te-am putea ajuta cu ceva?

Sannaess. — Nu.

Tiaelde. — Dar ce poți tu să știi? Adesea nici nu bănuiești cât poate să facă un sfat.

Sannaess. — Din nefericire nu în casuri de acestea.

Tiaelde. — Atunci, Sannaess, e ceva foarte serios!

Sannaess. — Vă rog...

Tiaelde. — Ne-ai stricat toată bucuria noastră de astăzi... Mi s'ar părea că o să-mi pară rău de tine cum nu mi-a părut de nimic până acum.

D-na Tiaelde. — Dar ce ne facem noi aici fără dumneta?

Tiaelde. — Aide, Sannaess, vino, vrei?... să intrăm puțin încasă.

D-na Tiaelde. — Ce trist va fi de acum. (Se duce amândoi: Sannaess în urma lor.)

Signe se duce să caute pe Valborg și o privește: ea scoate un strigăt înăbușit. Valborg îi ea brațul și îi face semn să easă).

Signe, (înțelegând de odată.—Aparte). Doamne ce proastă sunt? Unde îmi era capul? (Ese privind'î).

SCENA IV

(Sannaess își lasă capul în mâini apoi zărește pe Valborg, se ridică și vrea să iasă).

Valborg.— Sannaess!

Sannaess.— Aveți ceva de poruncit, domnișoară?

Valborg, se întoarce, apoi privește, se întoarce din nou și fără să privească.— Așa dar ne pă răsești ?

Sannaess. — Da, domnișoară. (Tăcere).

Valborg. — Atunci nu vom mai fi nici o dată unul lângă altul, ca în trecut, tie-care la pupitrul lui, spate în spate ?..

Sannaess. — Nu, domnișoară !

Valborg. — (Făcând o schimă cu un aer jumătate de glumă, jumătate în serios.— Ce păcat... cu timpul mă obișnuisem !

Sannaess. — Oh, vă veți obișnui în curând cu un alt spate.

Valborg. — La urma urmei ca spate... dumneata sau altul.

Sannaess. — Iertare, domnișoară, dar azi nu'mi arde de loc de glumă, v'o spun drept (Vrea să easă).

Valborg. — Dar bine Sannaess, așa o să ne despărțim ?

Sannaess, (se oprește). — Gândeam să-mi iau rămas bun de la toți după amiază.

Valborg, (face un pas spre dânsul). — Dar noi nu vom avea nici o explicație ?

Sannaess, (cu răceală). — Nu domnișoară.

Valborg. — Crezi așa dar că totul s'a petrecut între noi așa cum ar fi trebuit ?

Sannaess. — Oh nu ! Știe Dumnezeu că nu !

Valborg. — Și crezi și acum că e greșala mea ? Ș'apoi ! La urma urmei ! ,

(Chitează un gest ca și cum ar zice : ce are aface !)

Sannaess. — Oh, fie chiar a mea... acum

că s'a făcut nu mai are nici o importanță.

Valborg.— Cum nici o importanță ? Dar mi se pare din contră că are mult de a face.

Sannaess.— Fie. Dar v'am mai spus că nici nu doresc și nici nu vreau să am vr'o explicație.

Valborg.— Dar eu o vreau Sannaess.

Sannaess.— Oh ! veți avea destulă vreme pentru asta.

Valborg.— Ca să te explici trebuie să fie doi ; și dacă încape vr'o îndoială...

Sannaess.— Pentru mine nu încape nici una.

Valborg.— Dar pentru mine da. Dacă mă simt adânc jignită...

Sannaess.— V'am spus, domnișoară, că iau bucuros greșeala asupra mea...

Valborg.— Nu Sannaess, nu ți cer ertare nu ți cer grație, dar îți cer să ne explicăm... Aș vrea să-ți fac o întrebare.

Sannaess.— Cum doriți, domnișoară.

Valborg.— Ai putea să-mi spui de ce am fost așa de bine la început ? te-ai întrebăat vr'odată acest lucru ?

Sannaess.— Da. Și cred că din cauză că în timpul acela, n'aveam alt-ceva de făcut de cât să vorbim despre afaceri.

Valborg.— Adevărat : Dumneata m'ai învățat comerțul.

Sannaess.— Și când n'ați mai avut nevoie de mine...

Valborg.—Totul ajunsese trecut și mort, ca mai înainte.

Sannaess, (încet).— Da!

Va borg.— Ce era să fac? Luai în nume de rău toate avansurile pe care încercam să ți le fac.

Sannaess.— Eu? Oh, nu! Și le-am văzut bine!

Valborg.— Așunci o făceai ca să mă pedepsești?

Sannaess.— N'am dreptul. De altfel era un alt motiv care vă îndemnă să faceți așa. Vă era milă de mine, și atâta tot. Era un fel de datorie pe care v'o îndeplineați.. și de această milă eu n'am nevoie!

Valborg.— Și dacă era... recunoștință?

Sannaess, a parte.— Eram sigur (tare) Oh, de aceasta mai puțin ca de ori-ce.

Valborg.— Totuși vei mărturisi că era foarte greu pentru mine să...

Sannaess.— Poate? Dar voi spune și eu și dumneata vei mărturisi fără greutate că mi-era foarte greu să cred că e vr'o legătură, născute așa de-odată din împrejurări prielnice. In alte cazuri te-aș fi plictisit și atâta tot.. Oh, o știu destul de bine... Iar dacă e vorba să vă servesc drept ca jucărie ca să vă treceți timpul, asta nici odată!

Valborg.— Cât te înșeli.. Dar gândește-te singur și vei vedea. Crezi oare că rămânem aceleași noi, fetele tinere, crescute prin străinătate, în societăți și sărbători când într'o bună zi ne găsim singure la

căminul părintesc silite să muncim ca să ne câștigăm viața! Căci asta fac acum! Oh! cât de diferit judecăm atunci pe cei l'alți!

Aceia care altă dată ne atrăgeau, ni se par meschini, mici, acum când îi vedem la lucru, față în față cu greutățile și luptele vieții.

Cei-lalți din contră, pe care nu i-am băgat în seamă și fiecare care i-am disprețuit poate mi se par de-odată, mari, oameni în toată puterea cuvântului, fiindcă zi cu zi și, ceas cu ceas, am putut să-i prețuim și să-i iubim...

Și asta vi se pare atât de extraordinar? (tăcere).

Sannaess, (mișcat).— Mulțumesc din fundul inimei de ce mi-ai spus, domnișoară. Dacă ați ști cât bine îmi face?... Dar ați fi trebuit să mi-o spuneți mai de grabă.

Valborg.— Și cum ai fi dorit să ți'o spun când nu vrei să mă ascuți. Nu! a trebuit, ca să vorbim, să ajungem mai întâi să nu ne mai putem suferi unul pe altul... (Iși întoarce fața).

Sannaess.— Poate aveți dreptate? Nu știu. Nu pot dintr'o dată să-mi amintesc toate acestea.

Dacă m'am înșelat asupra duminicilor, simt o mare bucurie mărturisind-o astăzi.

Dar, ertați-mă domnișoară, am... mai am încă multe de făcut, și... (face câți-va pași ca să easă).

Valborg.— Sannaess!... Când mărturisești

singur că m'ai judecat rău nu-mi datorezi cel puțin o compensație.

Sannaess.— Fiți sigură, domnișoară, că în adâncul inimei mele voi ști să vă dai dreptatea pe care v'o datoresc, acum însă e prea târziu ca să ne mai întoarcem înapoi, cel mai bun lucru pe care-l putem face e să uităm.

Valborg. — Nu Sannaess ; trebuie să ne explicăm mai întâi asupra acestui lucru și apoi asupra altuia.

Sannaess, (rugător).— Dar nu vedeți cât mi-e de greu să mai prelungesc această convorbire ? (Vrea să iasă).

Valborg.— N'oi vrea doar să pleci așa ? Să ne despărțim fără explicație, fără nici un cuvânt ?

Sannaess.— Asupra cărui lucru ?

Valborg.—Asupra unui lucru foarte vechi, Sannaess... E mult timp de-atunci.

Sannaess.— Dacă pot, d-șoară.

Valborg. — Da. poți... Din ziua despre care vorbesc nu mi-ai mai întins mâna niciodată.

Sannaess, (mirat).— Ați observat-o într'adevăr ?

Valborg, (timidă, întorcându-se puțin). — Vrei să mi-o dai acuma ? (Tăcere).

Sannaess. — E mai mult de cât un capriciu ?

Valborg, (căutând să-și ascundă emoția). — Cum poți să-mi spui așa ceva ?

Sannaess.— Fiindcă nu mi-ai mai cerut-o nici odată din ziua acela.

Valborg.— Și aș fi fost așa de bucuroasă dacă mi-o dedeai. (Tăcere).

Sannaess.— Și, zău, vorbești serios?

Valborg — Oh... Sannaess.

Sannaess, (înaintează spre dânsa). — Și asta v'ar face în adevăr plăcere?

Valborg, (încet).— Da.

Sannaess. — Poftim d-șoară.

Valborg, (se întoarce și o ia—încet).—Mulțumesc. (tare). Și această mână pe care mi-o oferi astăzi, Sannaess, o primesc.

Sannaess (îngălbenid).— Ce a-ți zis?

Valborg.—Cea ce de peste un an de zile mi-o spun mie: Cât aș fi de mândră să fiu soția unui om care m'a iubit și n'a mai iubit de cât pe mine din chiar copilăria lui și căruia îi datorăm tot.

Sannaess.— Doamne?

Valborg.—Și fiindcă noi am primit ceea ce ne ai oferit vroiai mai de grabă să pleci decât să-mi cer mâna, crezând că nu ești liber. Eră prea mult, Sannaes, și fiindcă n'ai vrut să vorbești a trebuit să vorbesc eu.

Sannaess, (îngenunchind).— D-șoară!

Valborg.— Oh, dacă ai ști acum cât te admir, și cât te iubesc!.. Mai ales cât te înțeleg!

Sannaess.— Oh! e prea mult, de o mie de ori e prea mult.

Valborg.— Și-ți sunt după Dumnezeu, atât de recunoscătoare pentru ceea ce m'ai făcut să simt și să înțeleg, că mi-aș da, cu dragă inimă, viața pentru d-ta.

Sannaess, (foarte mișcat).— Nu vă pot răspunde, fiindcă în fond, de-abia înțeleg cea ce mi spuneți. Imi spuneți aceasta fiindcă vă e milă de mine, pentru că sunt gata să plec, fiindcă simțiți în d-voastră o datorie de recunoștință față de mine. (Ea face un gest, el îi ia mâna cealaltă). Oh, nu mă întrerupeți. vă rog. Văd acest lucru mai limpede de cât d-voastră fiindcă m'am gândit de multe ori la el. Ești atât de mult de-asupra mea.. în toate privințele! Familia d-tale, creșterea, viața, felul d-tale de a fi... și o femeie nu trebuie să fie superioară bărbatului ei. Cel puțin eu nu mă simt în stare se sufăr așa ceva. Nu, ceeace mi-ai spus arată că ai inimă, și voi păstra aceste cuvinte ca o bine-cuvântare cerească. Ai fost pentru mine toată durerea dar și toată bucuria acestei vieți. S'a sfârșită de-acum, dar ce-are aface? Dar cu câte vieți n'aș plăti fericirea pe care mi-ați dat-o? Soarta mea va fi dulce de acum, fiindcă știu că mă iubești și că atunci când n'oi mai fi aici, cel puțin te vei gândi la mine, (se scoală). Căci trebuie să ne despărțim... acum mai mult ca nici odată. Să trăesc lângă d-ta n'aș mai aveà puterea, nu mai am puterea; să trăesc cu d-ta ar fi o nenorocire de care ne-am căi în curând amândoi.

Valborg.— Sannaes.

Sannaess, (ținându'i mâinile și întrerupând-o).— Oh, te rog, te rog din suflet, nu mai spune nimic! Puterea d-tale asupra mea

e prea mare ; să n'o întrebuințezi ca să comiți o crimă ; căci ar fi o mare crimă unind viața a două ființe cari nu's făcute una pentru alta. cari nu s'ar putea înțelege și cari s'ar uri peste puțin.

Valborg. — Dar lasă-mă cel puțin să-ți...

Sannaess, (și lasă mâinile și se dă înapoi), — Nu. nu mă vei convinge ; viață [comună între noi doi e peste puțină. Nu mă sim răcut pentru asta. Dar acum plec cel puțin mângâiat. Voi duce cu mine amintirile așa de dulci ală trecutului și atât îmi va ajunge.

Dumnezeu să vă păzească și să vă facă fericită, d-șoară. (Vaea să iasă).

Valborg. — Sannaess ! (Ducându-se spre el) Sannaess, ce faci Sannaes ! Sannaess vrea să-și ia mantaua de praf și mănușile și în clipa în care se îndreptează și pornește spre ușă, se ciocnește de Berent care tocmai atunci intră urmat de Jacobsen).

Sannaess. — Oh, pardon ! (Ese prin dreapta).

SCENA V

Valborg, Sannaess

Berent. — Dar... par'că v'ați juca de-a baba oarba ?

Valborg, (supărată). Ei ! Parcă nu vedeți mai trebuie să și întrebați.

Berent, (râzând). — Oh ! nu e nevoie să mă asiguri, o văd și eu.

Valborg, (Ia fel). Să mă ertați ; dar... tata

e dincolo .. dacă vroiți .. (Și arată spre stânga și iese pe drenpta).

Berent.— Drace ! Nu prea au aerul să ne primească bine p'aici !

Iacobsen.— Parcă am fi de prisos.

Berent.— Așa are aerul. Dar ce s'o fi petrecând ?

Iacobsen.— Nu știu ! Când am sosit aveau aerul că se bat, erau roșii la față.

Berent.— Oh ! o fi emoția Iacobsen, fără îndoială...

Iacobsen.— Poate și asta ? Dar uitate și Tiaelde, (aparte). Doamne cum a îmbătrânit (Se retrage câte puțin pe măsură ce Berent înaintează).

Tiaelde, (lui Berent).— Bună ziua, bună ziua, ce mai faci ? Fii bine venit la mine și anul acesta ca și anul trecut și mai mult încă anul acesta ca anul trecut.

Berent.— Intr'adevăr, bine că mi-ai adus aminte, felicitările mele. În sfârșit ai isprăvit odată cu falimentul d-tale și hotărârea care ai luat-o de a plăti tot, îți face cinste.

Tiaelde.— Dacă o vrea D-zeu !

Berent.— Dar afacerea îți merg admirabil.

Tiaelde.— Până acum, Doamne, mi-a mers bine.

Berent.— Ce-a fost mai greu a trecut, acuma te-ai statornicit, o casă excelentă... lasă, lasă, o să fie bine.

Tiaelde.— Ceea ce m'a susținut mai ales,

a fost încrederea pe care mi-ați arătat-o dv. și ceilalți

Berent.— Dar d-ta ne-ai inspirat-o; fără d-ta ce ne făceam? Ș'apoi mai bine să nu mai vorbim de toate astea... Așa dar... ești mai fericit anul acesta ca cel trecut?

Tiaelde.— În fiecare an pun câte ceva de-oparte.

Berent.— Și tot împreună sunteți cu toții.

Tiaelde.— Da.

Berent.— Ah! tocmai țineam să te felicit pentru desertorul d-tale! (Tiaelde pare surprins). Da, știi... locotenentul de cavalerie...

Tiaelde.— Ah! l'ați văzut?

Berent.— Am făcut drumul împreună cu vaporul. Eră cu noi pe el și o fată foarte bogată.

Tiaelde, (râzând). — Ah! așa îmi explic...!

Berent.— Oh! nu s'a făcut încă nimic. Insurătoarea e ca vânătoarea, când dai peste vânat prea mult, de scapi primul foc, toate celelalte fug. ș'apoi ca să le mai găsești... mai trebuie...

Iacobsen, (în tot timpul acestei convorbiri s'a apropiat pe din dos de Tiaelde: E lângă el cu pălăria în mână).—Eu nu sunt decât un ticălos, d-le Tiaelde, un nerecunăscător, un nimic, dar o știu, și...

Tiaelde, (îi întinde mâna). — Lasă, lasă, Iacobsen!

Iacobsen.— Oh! ba da, sunt un ticălos, o știu, m'am purtat față de d-ta ca un porc de câne, ca un... dar o recunosc.

Tiealde. — Bine, bine. Să nu ne mai gândim la toate astea, ci mai bine să căutăm să fim veseli că ne aflăm împreună.

Iacobsen. — Eu nu găsesc cuvinte să exprim ce simțesc. Mi-a rămas pe suflet ceea ce ți-am făcut. D-ta care ai fost atât de bun, de loial,... Crede-mă că i-am spus și nevastei mele că ești un om cinstit..., da da, i-am spus'o.

Tiealde. — Să le mutăm pe toate și să nu ne mai gândim decât la timpurile cele bune... Ei dar cu berăria cum o duci ?

Iacobsen. — Oh ! Atâta cât or bea bere cu butoiul cum beau... adevărate animale...

Berent. — Iacobsen a avut amabilitatea să mă aducă cu trăsura până aici, am făcut o plimbare încântătoare. Iacobsen ie un original cum nu se mai găsește.

Iacobsen, (încet lni Tieale). — Ce o fi vrând să înțeleagă ?

Tiealde, (la fel). — Doamne... că nu semeni cu ceilalți.

Iacobsen, (la fel). — Da... știu de ce te'n-treb, pentru că mi-e frică să nu'și fi bătut joc de mine tot drumul.

Tiealde, (la fel). — Cum poți crede asemenea lucru. (Tare) Dar mă rog, pottiți înăuntru : ah ! mă ertați de trec eu întâi, dar nu prea știu dacă nevasta mea vă poate primi. Știți tot așa e, cam suferindă, și, în stârșit. (Intră).

Berent. — L'ași fi crezut pe Tiealde mai bine. Nu știu, dar... parcă are aerul să aibă ceva.

Iacobsen.—Cine el ? N'am băgat de seamă.

M. Berent. — Poate m'oi fi greșind... Dar parcă ne-a spus să-l urmăim, după cât îmi pare.

Iacobsen. — Da, da.

Berent. — Ei bine, dragul meu, du-mă la d-na Tiaelde.

Iacobsen. — La dispoziția d-tale, dragul meu, căci cât respect, biata femeie, oh! și pe el, fără îndoială.

Berent.— Fără îndoială! Ei intrăm azi.

Iacobsen.— Să intrăm.

(Sunt în fața casei, încunjoară ca să se urce pe scară. Mergând Iacobsen încearcă să se ea după pasullui Berent și nu ajunge).

Berent. — Mi se pare, că n'ai să ajungi.

Iacobsen.— Oh ! ba da. (Intră în casă la stânga).

SCENA IV

Sannaess Valborg

Sannaes, Intră pe la dreapta, se duce spre stânga, se uită jur împrejur, înaintează puțin, se duce la dreapta, și se rează după un copac. Valborg intră, ceva mai pe urmă, îl vede și surâde.

Sannaess.— Iți bați joc de mine d-ră.

Valborg.— Oh ! Imi vine tot atât să plâng cât să și râd.

Sannaess.— Nu, crede-mă, te înșeli singură. D-ta nu vezi lucrurile cum le văd eu.

Valborg.— Cine s'a înșelat chiar azi, și mi-a cerut ertare ?

Sannaess.— Eu o știu, dar... nu e acelaș

lucru ! Ca să trăim împreună, ne trebuie și alt-ceva de cât stima...

Valborg. — Dragoste ?

Sannaess Jacobsen. — Nu mă înțelege ! Să-ți dau un exemplu : ai putea să intri într'un bal, la brațul meu, să nu fii jenată ? (Valborg începe să râdă). Poftim, vezi, râzi numai gândindu-te...

Valborg, (râzând). Dar râd pentru că-ți cauți singur piedici.

Sannaess. — Dar mă rog... eu, stângaci, neiscusit, rușinos cum sunt eu d-v. (Valborg începe iar să râdă). Uite vezi foarte bine că nu te poți ținea de răs.

Valborg. — Doamne, poate mi-ar veni să râd și în lume.

Sannaess, (serios). — Crezi că n'ași suferi de asta ?

Valborg. — Da, Sannaess dar fii pe pace, te iubesc îndestul ca să-mi permit să râd de d-ta. și chiar de te-aș vedea, bunăoară, la o serată, făcând vreo stângăcie, când îi vrea să te dai după obiceiurile nouă pe care nu le cunoști ce rău aș face dacă aș râde ? crezi oare, că asta m'ar opri pe urmă să ți dau brațul și să mă plimb cu d-ta. Știu cine ești, Sannaess, și mulțumită Domnului n'o știu numai eu. Mai sunt prin lume, oameni cărora să le placă faptele nobile, și să le admire.

Sannaess. — Oh ! asta e prea mult d-șoară.

Valborg. — Poate crezi că te măgulesc ? Intreabă pe cine vrei, pe Berent, bunăoară, care la sigur este un membru din

cei mai cu trecere din societatea locală, întreabă-l? Uite, mă duc să-l întreb chiar eu.

Sannaess — Oh! n'am nevoie de mărturia nimănui, a d-tale mi-e de ajuns.

Valborg. — Mulțumesc. Dar crezi măcar că te iubesc și...

Sannaess. (întrerupând-o). — Și că tot restul mi se va părea mic și păcătos. Oh! o știu; și că acest lucru singur poate să mă învețe ceea ce nu știu încă.

Valborg. — Uite-te bine în ochii mei Sannaess.

Sannaess. — Da. (li ia mâinile).

Valborg. — Crezi că vreodată mi-ar fi rușine de d-ta?

Sannaess. — Nu.

Valborg. (emoțioată). — Crezi într'adevăr că te iubesc?

Sannaess. — Γa. (Cade în genunchi).

Valborg. — Că te iubesc destul ca să te iubesc în veci.

Sannaess. — Da, da, da.

Valborg. — Ei bine, atunci să rămâi cu mine. Să trăim aici amândoi cu tata și cu mama, să-i păzim, și când o vrea lui D-zeu să ni-i ea, să le luăm locul.

Sannaess plânge. Tiaelde intră în birou cu Berent și-i arată o condică. Se uită din întâmplare la fereastră și zărește pe Sannaess și Valborg. Se reazămă de fereastră și întreabă:

Dar ce este mă rog?

Valborg. (liniștit). — Nimic, numai că Sannaess și cu mine ne-am logodit chiar acum.

Tiaelde.—Să fie cu putință? (Lui Berent care a rămas cofundat în condică). Eartă-mă, mă întorc înapoi. (Esa din birou).

Sannaess, (care mișcat fiind n'a auzit nimic).—Eartă-mă, am luptat prea mult, am suferit prea mult! Nu mai pot! (Se'ntoarce foarte mișcat).

Valborg.— Hai la mama!

Sannaess.— Nu mai pot, stai puțin.

Valborg.— Uite-i.

SCENA VII

*Cei Precedenți : Tiaelde, d-na Tiaelde,
pe urmă Signe*

(Tiaelde iese din casă cu nevastă-sa : Valborg dă fuga la mama ei pe care o sărută).

D-na Tiaelde. — D-zeu fie binecuvântat, fata mea!

Tiaelde, (Se duce la Sannaess și-l îmbrățișează). Copilul meu!

D-na Tiaelde (lui Valborg).— De asta vroia să plece? Sannaess!

(Tiaelde îi părăsește. Se duce de sărută mâna d-nei Tiaelde pe urmă se întoarce în fund).

Signe (intrând).— Mamă, e gata tot.

D-na Tiaelde.— Și aici!

Signe, (lui Valborg). Adevărat?

Valborg. — Eartă-mă de nu ți-am spus nimic.

Signe.— Dar bine te-ai ascuns.

Valborg.—O suferință lungă și atâta tot. (Sannaess o îmbrățișează și i spune câteva vorbe a ureche).

Signe.—Așa dar eată-ne cumnați și cumnată de acuma...

Sannaess, (foarte jenat).—Oh! D-șoară... d-ta.

Signe.—Cum? cum? Nu se mai încapе d-ta și d-șoară de aici încolo.

Valborg (râzând).— Oh! să nu te miri, și mie tot d-șoară îmi spune!

Sannaess.— Oh! Stai numai să vă fi luat, să vezi... dar chiar mai înainte!

D-na Tiaelde.—Dar unde o fi Berent?

Tiaelde.— A rămas în Birou. Uita vine!

Berent, (la fereastră).—Ne coborâm acuş și Iacobsen și eu.

Valborg.— Tată!

Tiaelde.— Fata mea!

Valborg.— Vezi după plâns, vine răs. (Se sărută).

SCENA VIII

Precedenții Berent, Iacobsen

Tiaelde. — Dă-mi voe, Berent să-ți prezint pe logodnicul fetei mele, d. Sannaess.

Berent. — D-șoară, complimentele mele cele mai sincere pentru alegere și să-mi dați voe să vă doresc fericirea ce-o merită amândoi.

Valborg, (încet lui Sannaess triumfătoare). — Vezi Sannaess.

Iacobsen.— Eu d-șoară nu sunt de cât un simplu original, dar, vedeți, trebuie să vă spun, că așa cum îl vedeți nu e așa, ei bine ! vă iubește din ziua *confirmării* lui. Înainte, mă rog, nu se putea.. Dar ceea ce n'aș fi crezut nici odată, e că l'ați fi putut vedea, prețui, asta nu... (toți râd).

D-na Tiaelde.— Mă ertați, dar îmi spune cineva că s'a răcit dejunul și...

Signe, (lui Berent).— Imi dați voe să vă conduc la masă.

Berent, (dându-i brațul). Oh ! D-șoară cu plăcere... dar logodiții în frunte !

Valborg.— Sannaess !

Sannaess, (îi dă brațul și încet pe când merge). Oh ! când mă gândesc că te am aici la brațul meu.

(Berent și Sannaess urmează, pe urmă Iacobsen).

Tiaelde, (își ajută nevasta să umble). — Asta e binecuvântarea cerului, în casa noastră, draga mea.

D-na Tiaelde.— Oh ! Henning !

Cortina
